

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

77. ÅRGANG

18. DESEMBER 1965

A V I N N H O L D E T :
ST. OLAVS JUL

NR

SIGRID UNDSET - FRANCOIS MAURIAC — BISKOP JOHN
WILLEM GRAN - VERA HENRIKSEN - ROLF JACOBSEN -
FINN D. THORN - LARS ROAR LANGSLET - MGR. PETER
SCHINDLER - JOHANNA SCHWARZ - ÅGE RØNNING -
HALLVARD RIEBER-MOHN

24

NESTE NUMMER UTKOMMER 8. JANUAR 1966

Jule- og nyttårgudstjenester i Oslo

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse — Pontifikalmesse m. preken.

1. *Juledag* kl. 8.30 og kl. 9.00: Messe.
Kl. 9.55: Low Mass English Carols.
Kl. 11.00: Levittmesse.

2. *Juledag* kl. 7.00 og kl. 9.00: Messe.
Kl. 9.55: Low Mass English Carols.
Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 19.00: Messe.

Nyttårsaften kl. 18.00: Takkegudstjeneste.

1. *Nyttårsdag* kl. 9.00 og 9.55: Messe.
Kl. 11.00: Høymesse.

Søndag 2. Nyttårsdag kl. 7.00 og 9.00: Messe.
Kl. 9.55: Low Mass English Carols.
Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 19.00: Messe.

ST. HALVARD'S KIRKE, Urtegt. 29.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse.

1. *juledag* kl. 9: Messe.
Kl. 11: Høymesse.
Ingen aftenmesse.

2. *juledag* kl. 8.30: Dialogmesse.
Kl. 11: Høymesse.
Kl. 19: Aftenmesse.

Nyttårsaften kl. 19.30: Takkegudstjeneste.

Nyttårsdag kl. 8.30: Dialogmesse.
Kl. 11: Høymesse.
Ingen aftenmesse.

Søndag 2. jan. kl. 8.30: Dialogmesse.
Kl. 9.45: Barnemesse.
Kl. 11: Høymesse.
Kl. 19: Aftenmesse.

Torsdag 6. jan.: Herrens Åpenbaringsfest.
Kl. 19: Aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Julaften:

Kl. 16: Barnegudstjeneste.
Kl. 24: Midnattsgudstjeneste.

1. *Juledag:*
Kl. 10: Dialogmesse.
Kl. 11.30: Høymesse.
Kl. 18: Vesper og sakramentsandakt.

2. *Juledag:*
Kl. 8.15, 9 og 11.30: Dialogmesse.
Kl. 10: Høymesse (med preken).
Ingen aftenandakt.

Nyttårsaften kl. 18.30: Dialogmesse.

1. *Nyttårsdag* kl. 8.15, 9.00, 11.30: Dialogmesse.
Kl. 10.00: Høymesse.
Ingen aftenandakt.

GREFSEN KAPELL, Gløds vei 23.

1. *Juledag* kl. 10.30: Sangmesse m. preken.

2. *Juledag* kl. 9.00: Stille messe.
Kl. 10.30: Sangmesse m. preken.

1. *Nyttårsdag:* Kl. 10.30: Stille messe.

MARIAKIRKEN, Nyvn. 17, Stabekk.

Julaften:

Kl. 15.30: Barnegudstjeneste.
Kl. 24: Midnattsmesse.

1. *Juledag:*
Kl. 8.30: Stille Messe.
Kl. 10.45: Høymesse.

2. *Juledag:*
Kl. 8.30: Stille Messe.
Kl. 10.45: Dialogmesse.
Kl. 19.00: Aftenmesse.

Nyttårsaften:

Kl. 19.40: Takkegudstjeneste.

1. *Nyttårsdag:*
Kl. 8.30: Stille Messe.
Kl. 10.45: Høymesse.

VÅR FRUE VILLAS KAPELL, Montebello.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse. Deretter II. Julemesse

1. *Juledag* kl. 9: Høymesse m. preken.
Kl. 16.45: Aftenandakt.

2. *Juledag og 1. Nyttårsdag:*
Kl. 8.30: Høymesse.

LUNDEN KLOSTER.

Julaften kl. 22.05: Matutin. Kl. 24: Midnattsmesse og Laudes.

1. *Juledag* kl. 7.50: II. messe, kl. 9: Høymesse. Kl. 18: Vesper. Kl. 20.10: Kompletorium.

2. *juledag:*
Kl. 9: Høymesse. Kl. 18: Vesper.
Kl. 20.10: Kompletorium.

1. *Nyttårsdag:*
Kl. 9: Høymesse. Kl. 18: Vesper.
Kl. 20.10: Kompletorium.

Dette julenummer

av «St. Olav» trykkes også i et betydelig ekstra-opplag og med et særlig kunst-omslag. Heftet er beregnet på salg ut over bladets vanlige leserkrets, som en katolsk julehilsen til venner og kjente, og en mulighet for å skaffe bladet nye lesere i året som kommer.

Dersom De liker dette nummer, anskaff da *snarest*, via sognepresten eller direkte fra S. Olav Bokhandel, Akersveien 5, Oslo 1, et antall eksemplarer — «St. Olav»s jul er en fin oppmerksomhet overfor dem som De vil huske til jul.

Det koster bare
kr. 2.— pluss porto.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke,</i> Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00 —
<i>St. Hallvard kirke,</i> Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke,</i> Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell,</i> Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell,</i> Gløds vei 23, tlf. 212355	9.00	10.30
<i>Lunden kloster,</i> Trondheimsveien 309, tlf. 21 25 87	9.00	10.30
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke,</i> Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke,</i> Christies gt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke,</i> Helleveien, tlf. 56 245	9.30 19.00	—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke,</i> Cappelsngt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke,</i> Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke,</i> Kristian V's pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke,</i> Haralds gt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresia kirke,</i> Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke,</i> Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet,</i> Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke,</i> Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell,</i> Ryggeveien 24, tlf. 3388	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke,</i> Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke,</i> Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke,</i> Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke,</i> Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke,</i> Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 671 <i>St. Elisabeth hospital,</i> Ila, tlf. 21 671	8.45 19.00 6.15	11.00 —
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke,</i> Flintegt. 5, tlf. 2779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehjem,</i> Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke,</i> Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke,</i> Nørvesund, tlf. 7558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke,</i> Storgt. 94. Biskopen og prestegården, tlf. 3604 <i>St. Elisabeth hospital,</i> Mellomveien 15, tlf. 2101	8.15 6.20	10.30 —
BODØ: <i>St. Eystein kirke,</i> Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke,</i> Salsgt. 52, tlf. 1447 (I. VII—31.VIII (St. Elisabeth Istitutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke,</i> Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

Den sol som aldri går ned

EN JULEBETRAKTNING

Strasbourg — Elsass' hovedstad. For noen år siden kunne en, under hele adventstiden, se én og samme plakat, på stolper og vegger, i vinduer og på reklamesøyler. Den var en hilsen til byens befolkning fra katolikker og protestanter i fellesskap, og lød:

JUL — DET ER FØRST OG FREMST JESUS KRISTUS

Kortere kan det ikke sies. Visst er jul også vintersolhverv, lysets vendepunkt i en mørk og kald vinter, også en stemningsfull høytid, også barnas fest. Men først og fremst er den Guds åpenbaring i Jesus Kristus. Det er lyset vi feirer, men et ganske bestemt lys: Det sanne lys som opplyser hvert menneske, verdens lys, Jesus. Julen sier intet om lyset i sin vage alminnelighet, intet om vekslingen mellom dag og natt, mellom høst og vår.. For den er der bare ett lys som er verd å nevne: Guds Sønn.

Når vi feirer jul akkurat den 25. desember, så er det fordi en gammel oldtid feiret den dagen som solens fest, og hyldet *Sol invictus* — den ubeseirede sol. De første kristne plaserte sin julefeiring som et klart motstykke til denne naturens kultus. Kristenmennesket kjenner — ved troen — en annen og større sol, en sol som ikke bare kommer igjen, ved morgen og vintersolhverv, men som «aldri går ned» — *qui nescit occasum* — synger vi i påskenattsliturgiens store jubel-hymne «Exultet». Derfor er den kristne jul en fest for den hele verden, uavhengig av naturens skiftende rytmer: Feiringen av Guds, av Kristi lys over våre liv.

Ved ditt menneskevordne Ords mysterium har et nytt lys fra din egen klarhet omstrålt oss: nå ser vi Gud selv blant de synlige ting,» synger vi i julemessens prefasjon.

Den store åpenbaring som fyller vår tanke med undring, vårt hjerte med glede og vårt liv med mening er denne: Gud har sendt oss sin Sønn og latt ham bli menneske som oss og for oss, for å dra menneskene opp til seg.

Like sikkert som Gud i Kristus er blitt *synlig* blant oss, like sikkert er det at han er *gått i bresjen* for oss og vil løfte oss opp til seg.

Kristus åpenbarer Faderen for oss bare for å føre oss til ham. Ordet er ikke uvirksomt: «For likesom regnet og sneen faller ned fra himmelen og ikke vender tilbake dit, men vanner jorden og får den til å bære og gro, og gir såmannen sæd og den etende brød, slik skal mitt ord

være, som går ut av min munn; det skal ikke vende tomt tilbake til meg, men det skal gjøre det jeg vil, og lykkelig utføre det som jeg sender det til». (Esaias 55, 10—11).

I det Nye Testamente medfører Guds «nedstigen til oss» alltid hans «oppstigen med oss». Kirkefedrene mediterte ustanselig over dette tema. Ikke så få av dem mente og lærte, at menneskenes forløsning var gitt fra selve den stund da Gud var blitt menneske, at Kirken allerede eksisterte så snart Gud var kommet i kjød og blod, at verdens frelse altså var vunnet fra den stund da Gud var trådt inn i vår sammenheng.

I sin julefeiring liker Kirken å dvele ved tanken på at nå

har Gud tatt det siste, det avgjørende skritt: at han nå har uttalt «sitt siste ord» som er ugjenkallelig et frelsens, et fredens ord. Gud hadde så menn talt før, «mange ganger og på mange måter». Men det var bare så altfor tydelig i menneskenes liv at det var ikke nok. Han hadde brukt *andre* til å tale om seg og for seg. Nå taler han selv. *Quia ego qui loquebar ecce adsum*: «Jeg som bare talte, se nå er jeg der». Min tale er ikke lenger bare ord. Det er meg selv. Vår jubel er forklarlig: Gud kommer oss i møte som *menneske*. Som pater *Yves Congar* uttrykker det et sted: «Det forbausende er ikke at Jesus er Gud, men at Gud er Jesus Kristus.» Dette må gi oss en bunnløs tillit både til Gud og til mennesket: Eller rettere sagt: Det gir oss en grenseløs tillit til en Gud som åpenbarer sitt mysteriøse slektskap med oss mennesker, og som bruker vårt eget når Han meddeler seg til oss.

(Forts. s. 392)

VATICAN

Av biskop
John Willem Gran

Konsilets arbeide forsvinner ikke i en død dokumentmasse. Forlengst gir dets impulser seg konkrete utslag i Kirkens liv. Ett av dem er gjenopptagelsen av eksperimentet med arbeiderprestene i Frankrikes avkristnede industrimiljøer.

Det er meg en glede på denne måte å kunne uttrykke meg gjennom St. Olavs julenummer som i år utkommer i fornyet og forstørret utgave. Jeg håper at det tradisjonelle «Kimer I Klokker» ikke vil bli for meget savnet av dets gamle lesere. Til erstatning vil dette julenummer forsøke å bringe det «aggiornamento» både hva innhold og form angår som synes å trenge på, særlig i denne Konsiltid.

Det er med undren at vi her i Rom, hvor dette skrives, konstaterer at vi er kommet inn i det nye kirkeåret, at julen allerede kommer oss i møte og at kalenderåret går mot sin slutt. For oss biskoper som kom hit i første halvdel av september har Konsilet vært en slik altoppslukende beskjefligelse at vi neppe har merket hvordan tiden har gått.

Ennå i skrivende stund er siste arbeidsperiode i gang; men når dette leses vil det hele være over. Det ligger da nær å komme med noen tanker omkring det gigantiske verk som nærmer seg sin fullførelse. Fire ganger tre måneder har Kirkens biskoper vært samlet her i Rom: ett år til sammen. Mellom de egentlige sesjoner har komiteene vært beskjefliget næsten uavbrutt med omarbeidelser, tilretteleggelse, forskning og meget annet. Kirkens beste menn og fineste hjerner har således vært i ilden siden pave Johannes for snart seks år siden satte dette store maskineri i gang.

Hva er så resultatet, nå når det store regnskap på én eller annen måte skal gjøres opp?

Jeg tror ti forskjellige biskoper ville besvare dette spørsmål på ti forskjellige måter, selv om det nok ville være mulig å peke på en fellesnevner. For min del vil jeg si dette:

Konsilet har forandret meget i Kirkens mentalitet. Vi som har vært til stede ved sesjonene her i Rom har merket hvorledes utviklingen har trukket stadig nye konsilfedre inn i sin dynamikk. Minoriteten er blitt til majoritet og vice-versa. Vi har fått en alminnelig opinion og funnet frem til et felles syn på en rekke spørsmål som tidligere forble problematikk på det lokale plan. Vi har etterhvert fått utkrystallisert Kirkens tanker om seg selv og stilling-

tagen til en lang rekke spørsmål som angår verden og oss, i en serie på 16 tekster som vil bli stående som Konsilets varige monument. Nå kan dette ordet virke misvisende. Vi tenker gjerne på et monument som noe statisk som vi i beste fall beundrer en gang eller to for siden å haste forbi med hodet bøyd. Vatikankonsilets tekster er ikke ment som et sluttprodukt til pyrd for våre bokhyller og stille glede for våre forskere. De skal tvert om være inspirasjonskilden for oss alle i generasjoner fremover. Jeg vil derfor tillate meg å gå litt nærmere inn på vår hjemlige situasjon når det gjelder disse dokumenter.

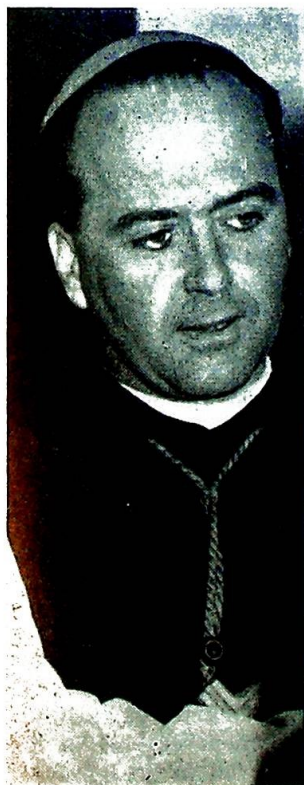
Som vel alle vet har tre av de fem tekster vedtatt i tidligere sesjoner lenge vært tilgjengelig på norsk, — et fjerde foreligger på dansk og svensk. Det er nå inngått avtale mellom biskop Martensen av København og meg om at vi skal ta sikte på å utgi de aller fleste, hvis ikke alle, konsiltekstene på enten norsk eller dansk. Formatet skal være felles, slik at heftene til sist kan samles under ett. På denne måten vil alle få den best mulig anledning til å komme i intim kontakt med Kirkens «aggiornamento» gjennom dets mest autentiske uttrykksform. Den tekst Kirkemøtet behandlet aller først, i 1962: «Om Åpenbaringen» har gjennomgått en lang og beveget utvikling. Den er først i disse dager blitt endelig vedtatt, med praktisk talt 100% enighet. Det vil derfor bli denne dogmatiske konstitusjon (De Divina Revelatione) som står for tur til utgivelse. Teksten får et forord av biskop Martensen som er spesialist nettopp på dette teologiske felt. Jeg tror og håper at utgivelsen vil kunne bidra vesentlig til den riktige og økumeniske forståelse av vår kristne tros tilblivelse og lærens overlevering. Oversettelsen til norsk er foretatt av Pater Raulin som under denne siste periode har vært meg til stor hjelp her i Rom både som teolog, rådgiver og meget annet. Fra vår side vil andre tekster foreligge med forhåpentlig ikke for lange mellomrom. Under forberedelse er: «Om Religionsfriheten» sammen med schemaet «De ikke-kristne religioner,» — «Om Legmannsapostolatet» samt det nærmest navngjetne «skjema 13» om Kirken i verden av i dag.

NUM II - EN BEGYNNELSE

NOEN BETRAKTNINGER OVER ET FULLFØRT KONSIL

Men nå tilbake til Konsilet selv. Bortsett fra de offisielle dokumenter foreligger der to resultater som jeg tror vil få meget stor betydning for Kirkens videre liv: Bispekonferensene og Synoden. I løpet av få år er vi blitt vidner til dannelsen av disse arbeidsorganer over hele den katolske verden som har fått navnet bispekonferanser. En kirkelig desentralisasjon opprettet med Pave Stolens velsignelse. En del av vår tid her i Rom har gått med til slike bispemøter. Paven selv har brukt dem som rådgivende instanser i spesielle spørsmål under denne siste periode. En rekke avgjørelser som tidligere ble foretatt enten av Rom, dvs. svært ofte av kurien, eller av den individuelle biskop blir nå behandlet og løst på bispekonferansens plan. At disse er kommet for å bli, kan lett ses ved gjennomgåelse av konsiltekstene som ofte henviser til denne instans. Dette er vel bare begynnelsen på en utvikling som det for nærværende er for tidlig å forutse.

For det annet har vi fått Bispesynoden, denne siste sesjons kan hende viktigste begivenhet. Paven har ved opprettelsen av dette permanente organ én gang for alle slått fast at herefter skal hele episkopatet være med på å forme Kirkens fremtid. Synoden er allerede lovet sammenkalt senest i 1967. Jeg tror ingen biskop, etter den overmenneskelige anstrengelse det annet Vatikanconsil har vært, ønsker å se Synoden sammenkalt stort tidligere. Vi føler alle et sterkt behov for å vie oss i fred til de foretående oppgaver: å sette Kirkemøtets bestemmelser og anbefalinger ut i livet.

Biskop John Willem Gran etterfulgte i 1964 Mgr. Jacob Mangers som leder av det katolske bispedømme Oslo. Han er medlem — det eneste nordiske — av Kirkens Sekretariat for Kristen Enhet, og dessuten nylig utnevnt som medlem av Sekretariatet for kontakten med de ikke-troende. Under denne høsts sesjon av konsilet grep han inn i kirkemøtets debatter med et varmt innlegg for dekretet om religionsfriheten.

Har Vaticanum II da slett ikke skuffet? Hører vi ikke stadig tale om kompromissløsninger, utvanning av tekstene for å vinne over den ultrakonservative minoriteten osv.?

Jeg tror at vi i denne forbindelse først og fremst må se på to ting: Den avstand Konsilet har tilbakelagt fra den første sesjons famlende orienteringsforsøk til nå avslutningens nærmest massive enighet om et bredt anlagt «aggiornamento»-program.

For det annet har Kirken beveget seg fremover *samlet*. Jeg vet at mange biskoper og teologer, ja, ganske sikkert også prester, ordensfolk og legfolk, føler seg skuffet over at der måtte renoseres på å oppnå enighet på det ene eller det annet punkt som betød meget for dem personlig. Det være seg at en tekst ikke gikk langt nok, eller at den syntes å gå alt for langt. Slik har vi vel hver især en liten skuffelse å bære. Men blir ikke dette mere enn oppveiet av dette at vi har formådd å komme til veis ende sammen? Når jeg sier til veis ende mener jeg ikke at Konsilet, likeså lite som dets tekster, er å betrakte som et endepunkt. Som tidligere kirkemøter er også dette en stasjon — fra hvilken ferden etter et opphold går videre.

Jeg tror også at det i tråd med dette er riktig å si at Konsilet har hatt sin egen providensielle enhetsskapende funksjon. Det falt nemlig i en tid da oppløsningstendensene gjorde seg sterkt gjeldende på forskjellig vis i forskjellige deler av Kirken. Biskopene har ved stadig samvær, diskusjoner og møte med problemer av annen art enn deres egne utviklet et nytt helhetssyn som de ikke kunne ha kommet frem til på noen annen måte.

Vi er alle klar over at den andre og umiddelbart forstående oppgave, — idealenes virkeliggjørelse, vil bli vanskelig; ikke minst fordi vi nå reiser fra hverandre og må arbeide videre i langt større isolasjon. Men der er knyttet mange og sterke bånd, så den isolasjon som hersket før Konsilets begynnelse er forsvunnet. Samarbeidet fortsetter, nettopp gjennom de nevnte bispekonferanser og Synoden.

Og dog, i hvilken grad Kirken, eller kirkene, vil makte dette fornyelsesverk som Konsilet har lagt grunnlaget for, er ennå for tidlig å slå fast. Vi vet at det står til oss, hver især å gjøre vårt beste for å realisere denne oppgave. Neste generasjon vil så være i stand til å avgjøre om, og i hvilken grad, vi har holdt mål. Men er vi oss vårt ansvar bevisst og har vi ydmykhet nok til å vite at vi ingenting kan utrette uten Guds hjelp, overbeviste om at med denne hjelp er alt mulig, har vi allerede forutsetningene til å ta opp den store utfordring Vaticanum II stiller til enhver av oss.

Måtte Gud velsigne oss alle og gi oss kraft til ikke å svikte.

ROM, 25. November 1965.

† John Willem Gran.
Biskop av Oslo.

Av konsil-dokumentene foreligger allerede «Gudstjenestens fornyelse», «Kirken» og «Den katolske kirke og de kristnes enhet» på norsk (St. Olav forlag).

Sigrid Undset ble katolikk i 1925. Dengang — og siden — har mange spurt seg selv: Hva bragte Norges største forfatterinne til katolisismen? Sky av naturen, følte hun seg ikke desto mindre tilskyndet og forpliktet, ikke minst fordi hun ble angrepet, til å gjøre rede for sin vei. Mest samlet og direkte i den samling konversjonsberetninger *Hakon Kielland Bergwitz* i 1936 utga under titelen «De søkte de gamle stier —» (Aschehoug).

Det følgende er — så vidt vi vet — en hittil ikke offentliggjort tekst fra Sigrid Undsets hånd, funnet blant hennes efterlatte papirer. Originalmanuskriptet bærer overskriften «Forord» — uvisst til hva. Emnet er nettopp — konversjonen. Som sådan har artikkelen indirekte interesse også når det gjelder å kaste lys over hennes personlige skjebne. Teksten er ikke tidfestet, muligens er den skrevet forholdsvis kort tid etter Sigrid Undsets opptagelse i Kirken.

I sin fremstilling nevner Sigrid Undset blant andre den tyske katolske dikterinnen *Gertrud von Le Fort*. Men underliggende i tankegangen er utvilsomt impulsen fra en annen forfatter som kom til å bety meget for fru Undsets vei — den engelske konvertitten og skribenten *G. K. Chesterton*.

Sigrid Undsets rettskrivning, som er uvanlig konservativ i originalen, er her lett modernisert.

ST. OLAVS REDAKSJON.

*

Hvis hver eneste konvertitt som vender tilbake til den katolske kirke skulle fortelle sin historie, ville kanskje ikke to av disse beretninger bli fullkommen likegyldende. Det kan ikke undre oss, som har akseptert Kirkens budskap til menneskeheten, at veiene som fører dit er så mange som der er menneskesinn, og at de alle møtes i ett punkt — siden sannheten er én og illusjonene er endeløst varierende. Det er vel kanskje nettopp en av grunnene til at menneskene så energisk klynger seg til håpet om at der ikke finnes noen absolutt sannhet. Vi innbillar oss at livet måtte bli monotont og vår frihet ville gå tapt, hvis der virkelig var en Sannhet og at Sannheten var en.

Det kan vel sommetider forekomme oss alle, at det er en nedslående trivialitet at to og to er fire. Har en først akseptert dette kjedelige dogme, så åpner det riktignok adgang til utvikling av svært mange forskjellige menneskelige evner og anlegg — det gjør det lettere å lære den lille pianoskole for begynnere, og det er nesten aldeles nødvendig å tro på det, før en gir seg til å studere høyere matematikk eller bygge jernbanebroer for eksempel. Dersom en vil forbeholde seg åndens frihet til å mene, at to og to er fem eller null eller syv, må en være forberedt på å ta konsekvensene, hvis en ut fra en slik subjektiv tro kjører bil på smale landeveier eller fører bøker over sine forretninger. Dessuten er det best å være forberedt på at folk som mener de er blitt skadelidende som følge av ens egen frie og subjektive holdning til den lille tabell, kan finne på å ta repressalier.

Allikevel kjenner vi vel alle sammen, i hvert fall som en forbigående stemning, lengselen etter hint fjerne drømmeland hvor to og to blir det som vi selv ønsker. Friheten i drømmeland er ganske visst nokså illusorisk — faktisk er drømme-typene og drømme-kombinasjonene ikke så overveldende mange, og drømme-virkomheten styres av lover i større utstrekning enn folk flest aner. Men det som et menneske ikke aner, volder det som bekjent ikke større smerte. I realitetenes verden, hvor virkninger er knyttet sammen med årsaker, kan et menneske ikke vinne noen frihet uten ved å arbeide seg frem gjennom årsaks-sammenhengens nett, og der er alltid fare for at han skal bli hengende fast i nettet. Der gis ingen annen frihet enn den som St. Paul taler om, når han sier at «Sannheten skal gjøre dere fri». Men har en akseptert et dogme, eller dogmer, så må en oppgi håpet om å vinne friheten billigere enn gjennom kamp med tilværelsens realiteter.

Forsåvidt er det naturlig nok når det «moderne menneske» av alle livsens krefter forsøker å unnsnippe den katolske kirkes autoritet — det må iallfall vi synes, som i årevis har forsøkt å unnsnippe fra alle opptenkelige autoriteter. Disse unnvikelsesforsøk og denne kamp mot en Kirke som alltid åpent har bekjent at den krever autoritet, er ikke bare noe som er særpreget for «moderne» mennesker; dette er faktorer som gjorde seg gjeldende med full kraft i Jerusalem i dagene umiddelbart før påske samme år som Vår Herre ble korsfestet.

De færreste kristne vil vel selv være istand til å forklare hvordan det gikk til at deres naturlige reaksjon av frykt og mistillit til En som kaller seg selv for Veien, Sannheten og Livet, ble overvunnet. Det skjer ikke uten at den mystiske og overnaturlige faktor som teologien kaller nåden griper inn. Men stort sett faller vel iallfall de fleste konversjonshistorier i to grupper.

Der er en gruppe konvertitter som erklærer at de har følt seg draget til Kirken lenge før de kom til å tilhøre den — allerede før den tid har de ment at Kirken kunne gi dem næring for deres innerste livsbehov. Og denne dragning kan være blitt vakt bare ved at de kom i kontakt med en eller annen indre eller ytre enkelhet i det katolske system — for eksempel ved at de er kommet til å overvære en katolsk gudstjeneste og har mottatt stemningsinntrykk der, eller det er tanken på at katolikker virkelig tør tiltale Jesu mor; eller den katolske lære om vårt samliv med de avdøde griper dem på et tidspunkt da det synes dem utholdelig, at døden skal senke som et jernteppe mellom dem selv og deres kjære. (Hvis disse inntrykk ikke er annet enn rene og skjære estetiske eller sentiments-inntrykk fører de naturligvis sjelden til konversjon; jeg har iallfall enda aldri sett at folk som «beundrer den katolske kirkes skjønnheter» eller synes at det er et fortrinn ved katolisismen at den «tillater oss å dyrke også det kvinnelige» er blitt katolikker — skjønt uavlatelig treffer jeg folk som sier noe slikt. Derimot, hvor en slik kontakt med ett eller annet punkt innen den katolske verden vekker anelsen om de åndelige realiteter som ligger under, kan den føre et menneske inn på den vei som leder til konversjon. Men det er jo imidlertid

VAR FEM

OG KONVERSJON

noe helt annet enn den katoliserende estetisme eller sentimentalitet som får enkelte sjeler til å vandre rundt og rundt om den katolske Kirke i årevis og bese den på turistmanér).

I denne gruppe vil en fortrinsvis finne konvertittene fra de forskjellige former for protestantisk kristendom, det er kristne som vender tilbake til Moderkirken for å finne kristendommen i hele dens opprinnelige fylde. Riktignok finner en her også sommetider konvertitter fra en eller annen dogmatisk og trossikker ateistisk sekt. Men denne art av konvertitter er iallfall oftest mennesker som ikke er særskilt belastet med skepsis: Det har alltid falt dem naturlig å tro på noe, og de går uten videre ut fra at en tro skal mette de troende med gode ting.

Der er en annen gruppe konvertitter, og den er kanskje forholdsvis stor i våre dager, som er kommet til den katolske kirke fordi de er blitt overbeviste om at den kan si dem sannheten om menneskenes opprinnelse og vesen og vilkår i verden. Men de ble *overbeviste* før de ble *omvendt* — de har måttet lære, ikke bare å omvende seg, men tilmed hva omvendelse *vil si* og hvorfor omvendelse er nødvendig, *efter* at de var blitt innlemmet i kirken. (Ikke at de nettopp har vært så forferdelig tilfreds med seg selv eller led av noen egentlig selvtilfredshet — i så

fall ville de vel neppe i det hele tatt ha brydd seg med å spørre etter sannhet. Men selve muligheten av en sinnsforandring, hjulpet og ledet av overnaturlige krefter, har de måttet oppleve før de kunne begynne å tro på den).

Mange av oss moderne agnostikere hadde alt i barndommen tapt troen på den gudelære som var våre fedres, som våre religionslærere på skolen og presten som skulle konfirmere oss forsøkte å bibringe oss. Skavanken ved denne protestantiske kristendomsundervisning var at hver predikant hadde sin «personlige overbevisning» og sin «subjektive oppfatning» — så kom vi til den overbevisning at troen var en smakssak: de som talte til oss i kristendommens navn hadde i virkeligheten oppgitt den historiske kristendom som en lære der nå var blitt uholdbar, men av rent følelsesmessige grunner ville de ikke oppgi et kristelig farvet livssyn. Men de nye menneskelighets- og gudløshetsreligioner, hvis predikanter forsøkte å kapre oss, idet vi trådte inn i de voksnes verden, var sannelig i enda mindre grad i stand til å få bukt med vår unge skepsis. Hadde vi bare møtt *en* type av ateisme ville rimeligvis faren vært større for at vi ble innfanget av den. Men der var Gudskjelov like mange sekter av ateisme som der var av protestantisk kristendom — mange for mange til at vi kunne ta dem høytidelig! Til syvende og sist så det ut som om vantroen også var en smakssak — de vantro gikk også ut i fra at den historiske kristendom var brutt sammen; de var bare i motsetning til de modernistiske kristne glad for det.

Forsåvidt var vi i den samme stilling som våre egne forfedre i hine fjerne dager, da kristendommen først fikk fotfeste i de nordiske land. Også de var kommet til å holde sitt folks gamle gudelære for en poetisk fiksjon eller en slags filosofisk billedsprog — og den naturmytiske forklaring på dagliglivets fenomener, som var den virkelige folkereligion, ble litt etterhvert uholdbar for tenkende og iakttagende mennesker og flyttet over til eventyrenes verden. Mere og mere ble voksne mennesker drevet til å tro bare på «egen makt og styrke», — det var ikke så svært meget å tro på, det visste voksne folk også. Det er blant annet en tro som utelukker «trøst» i religiøs forstand. Folk som er vant til å forlange — og få — trøst av sin religion er imidlertid tilbøyelige til å overse at der er andre mennesker som både kan leve og dø uten noen sann trøst. Det har der vært i alle hedenske samfunn. Det som taler ut av alle hedenske religioner er ikke lengsel etter trøst, ikke engang lengsel etter frelse, så meget som lengsel etter klarhet. Spørsmålene om de første og de siste ting har opptatt menneskene dypere enn spørsmålene om deres eget ve og vel.

Vi hadde trodd om oss selv at vi var vaske-ekte hedninger — og vi oppdaget en dag at vi var det allikevel ikke: Virkelig hedninger har nettopp alltid visst at de er ikke alene i verden, og de dikter sine myter om Hint Andre, Den Andre, De Andre — det guddommelige, Gud gudene, som de føler er der, men som de ikke kan se. Alt før-kristent hedenskap har hatt til forutsetning at menneskene var normale nok til å tro på andre ånder enn menneskeånden — selv om det bare var på onde ånder.

Der er ingen vei tilbake til det *gamle* hedenskap. Vår del av verden kan ikke gjøre det uskjedd, at den har erfart kristendommen. Det er en utryddelig del av Europas erfaring, og våre fedre har trodd, Gud møtte tilslutt de spørrende ansikt til ansikt, at Gud selv ga sitt svar

(Forts. s. 403)

Åge Rønning:

Søster

BARNEHAVELÆRERINNE

I mars 1945 lå en 16 år gammel pike noen meter fra sine søsken og foreldre i bomberegnet over den lille tyske byen Bocholt i Westfalen og klarte å stamme frem denne bønnen: *La meg ikke bli til overs.*

I dag, tyve år etter, kan man kanskje si at bønnen ble besvart på mange måter når man ser den voksne kvinnen i hennes sort-hvite ordensdrakt med armene fulle av småtroll, bunter av ull og tårer og tillit. Ikke bare kom hennes familie den gangen helskinnet fra djevlskapen de timene da byen deres nesten ble jevnet med jorden, Gud tok også etter hvert den unge piken i sin tjeneste og ga henne et spesialoppdrag hvor hun i sannhet ikke er «til overs»: *Josefsøstrenes barnehage i Akersveien.*

Dette er så et lite, uformelt og mangelfullt portrett av søster Gerda som etter krigens mareritt, det første møtet med ordenen i Tyskland, en forferdelig sjøreise opp til Norge, spesialutdannelse osv. i dag hersker med kjærlighet over en skare smårollinger som ganske enkelt elsker henne.

Dessuten er hun uredd og befriende impulsiv i all sin ferd og så absolutt ikke det forknytte, skjelvende vesen som mange her til lands tror en ung ordenssøster må være. Om jeg våger å si det: hun er ikke «nonnete». Tilfeldig plukket ut fra våre unge søstre i dag er hun en fin representant for de aktive ordener.

Hvem snakket om de aktive ordeners endelig når vi har slike lyslevende representanter for dem hos oss?

Søster Gerda kom som 21 år gammel til Josefsøstrene, og hun fikk et råd med på veien dit som hun aldri har glemt: «De vanskeligheter du regner med vil ikke komme, men det vil komme andre vanskeligheter.» Hun har husket de ordene hele tiden.

Resten holder hun for seg selv. Og ler vel litt av mine små spørsmål:

— Er det ikke vanskelig for en ung kvinne å gi avkall på egne barn, det må da være tanker som av og til kommer når De sitter med favnen full av unger?

— Ja, det er helt naturlig at slike tanker kan komme. Der kommer verdien av våre løfter inn, vi fornyer dem om og om igjen og gir oss til Gud.

— De ser på dette arbeidet som et kall, ikke sant?

— Jo, innerst inne er det et kall å være barnehavelærerinne.

EN MORS KJÆRLIGHET

Dette kall går hun opp i, uten tanke på 9 til 4 skjemaer og nye lønnskav. Vi sier ofte at søstrene utfører mye arbeid som legfolk kunne klare like godt. Slik at søstrene kunne frigjøres til andre oppgaver. Kanskje vi skulle fare litt varsomt med dette snakket, det er visst ikke

mange av oss som er istand til å ofre samme tid og innsats på barnehaven og skolen og sykehuset eller gamle hjemmet som søstrene.

Vi kunne nok hangle gjennom som reserver en stund, men erstatte dem, tro det?

— Barnehaven skal ikke rive de små ut av familiemiljøet, de skal finne det igjen når de kommer hit, sier søster Gerda. — Og de må finne kjærlighet hos oss, det er ikke noen annen vei. De små trenger en mor alle døgnets timer, de må gis en mors kjærlighet hele tiden.

Kjærlighet ja, det er nødvendig å ta seg tid. Forleden kom en liten pike tilbake etter noen ukers sykdom, lykkelig og strålende over å finne igjen søster.

— I et kvarter satt vi sammen ute på benken i gangen og holdt om hverandre, ingenting annet i denne verden eksisterte enn oss to.

— Får De kontakt med hjemmene også?

— Javisst, i høy grad.

Hun ler plutselig og slår ut med hendene og sier med samme impulsivitet: — Ja, ja.

— Hva tenker De på?

— På at vi barnehavelærerinner egentlig burde være forpliktet til taushet. De små er så åpne, og de snakker om alt mulig. De forteller oss ikke bare om mammas nye kjole, men om de mest private ting.

— Hvordan kom De egentlig hit til dette kalde landet?

Hun vifter det vekk.

— De ytre ting spiller ikke så stor rolle når et menneske mener seg kalt til ordenslivet. Selvfølgelig tenker man på det hvis man bestemmer seg for Stillehavsoyene eller Arktis. Men forøvrig, nei.

— Men førsteinntrykket av Oslo i 1950 var dystert, tilstå nå det.

— Det var en kald og sur høstdag. Dessuten hadde vi vært sjøsyke på overfarten, og det gjorde ikke tingene bedre.

Vi ser på hverandre med forståelse, er det noe vi begge kan snakke om som fagfolk er det sjøsykens kvaler. Men nok om det.

LYDIGHETSLØFTET OG ORDENSDRAKTEN

Vi snakker om Konsilet, forandringene, diskusjonen om ordenssøstrenes rolle. Selvfølgelig får hun spørsmålet om drakten. Jeg viser henne et bilde fra en engelsk avis av noen amerikanske søstre i moderne drakt, silkestrømper, korte skjorter, moderne frisyre.

— Hvordan ønsket De drakten hvis De var med å bestemme?

— Jeg er glad i den drakten jeg fikk den 22. september 1950, og den har ikke vært i veien for meg ennå.

— De sier altså at den er utmerket?

— Jeg sa ikke noe om det, jeg sa at den ikke har vært i veien for meg til denne dag.

Hun forteller forøvrig om den gangen hun gikk på husmorskole, et ledd i utdannelsen. På skolen skiftet hun om

Gerda

I AKERSVEIEN

fra ordensdrakt til en blåkjole, et hvitt forkle og en hvit hette. Vi var veldig gode venner alle sammen og alle var hyggelige, men straks jeg kom i ordensdrakt en gang var det anderledes, sier hun.

— Nå, ble jentene redde?

— Nei. Men det ble anderledes. Det fjollete og ungepikeaktive falt bort. Vi kom egentlig nærmere hverandre. Men kanskje man må ha opplevd en slik ting for å forstå det.

— Hør, søster Gerda, det er da andre skarpe ting vi kan finne på å si sammen. Hvordan oppfatter dere lydigheten, løftet om lydighet, i dag, anno 1965?

— Lydigheten er og blir et bånd og et offer. Men det er et bånd som vi frivillig og etter eget ønske har tatt på oss, og jeg mener at en ordenssøster aldri må glemme det. I det øyeblikk et menneske med hele sin sjel greier å si ja til bånd som binder det, i det øyeblikk er det mennesket fritt.

— Aha, men vi er simpelthen mennesker. Hva skjer med disse vakre tanker når man plutselig står under en kald og egensindig ledervilje?

— Jo, meget står og faller med den person som er leder. Hvis kjærlighetsynet hennes er i orden, er alt i orden. Forstår De?

— Si det en gang til.

— Altså, herr Rønning, hvis man kommer ut for en egenmektig, herskesyk leder nytter det ikke stort med den moderne oppfatning av lydigheten. Da kommer det an på ydmykheten. Og på at man vet med seg selv at ingen ting, absolutt ingen ting, skjer tilfeldig.

(Forts. n. side)

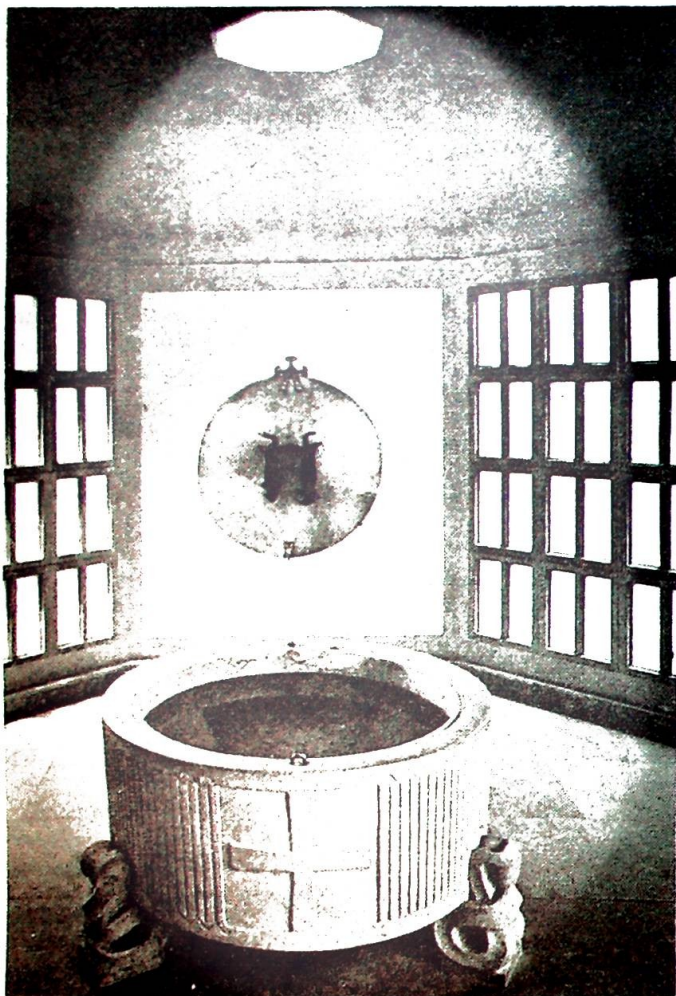
LYDIGHETSLØFTET

I dette intervjuet brukes uttrykket «den moderne oppfatning av lydigheten». Hva mener vi egentlig med det i denne sammenheng?

Den «gamle» oppfatning av lydigheten i klostrene innebar vel at man ihvertfall i enkelte ordener presiserte plikten til lydigheten sterkt og kanskje noe ensidig. Vi fikk betegnelsen «blind lydighet», man gjorde de foresattes ordre uten innvendinger. Ikke alltid var dette i overensstemmelse med Kirkens lære. Kirken har bestandig sagt at enhver ordensperson har lov og rett til å fremsette sine grunner for ikke å ta imot et bestemt oppdrag.

I dag legger man mer vekt på at denne rett ikke gjemmes bort. En klok ordensleder vil høre de forskjellige meninger, ingen leder er kompetent på alle områder. Så langt mulig vil man prøve å plasere den enkelte søster på hennes rette plass.

Selvfølgelig forblir likevel lydigheten i et kloster noe annet enn det å stå under lederen av et teamwork. Ingen legger vel heller skjul på at nettopp lydighetsløftet kan være det vanskeligste av ordensløftene. Derfor har alle ordenspersoner flere års prøvetid før de binder seg ved løftene for bestandig.

REALT MENNESKE, MOT STRØMMEN

Litt mer ydmyk forsøker også jeg å summere opp for meg selv det jeg vet om denne søsteren: Hun sier om andre mennesker at hun heller vil møte et realt menneske enn ett som er diplomatisk. I sannhet, hun er selv mer real enn diplomatisk, og det er vi glad for.

Hun kommer ellers fra et godt industriarbeidermiljø, hennes fire søsken er alle gifte, moren er død, men faren lever, og de har forbindelse med brev og av og til med visitter.

— Det blir selvfølgelig ikke hvert år som vi har kontakt, sier hun.

Født katolikk og tidlig engasjert i ungdomsarbeidet. Og altså med sterke minner fra den siste store krig i Europa. Det er også søster Gerda. Hun farer litt sammen når vi snakker om det, forsøker å skyve redslene fra seg, det øyeblikket da familien måtte rømme sitt hus med noen få ting på en drakjerre, selve det grusomme bombardement like før det vi her oppe kaller frigjøringen, følelsen av å bli skilt fra de andre. «La meg ikke bli til overs.» Andre minner også, hun står og grer sitt lange hår oppe på et værelse, plutselig faller en bred, rød stripe ned mot jorden, fosfor.

En afskyelig Vinteraften, hvor Blæsten fra Havnen fik Regnen til at piske de faa, der vandrede opad Brogade i Rudkøbing, i Ansigtet, stred en enlig Dame, maaske Danmarks største dramatiske Kunstnerinde, sig gennem Slud og Mørke; fortvivlet var hun flygtet fra Hotellets røde Plys, Spejle og tørre Viftepalmer, fortvivlet forsøgte hun at finde sin Sjæl mellem den lille Søkøbstads Huse, da hendes Blik faldt paa St. Bendts Kapel med de fine graa Sandstens Søjler mellem Vinduerne, og nu vaagnede hendes Sjæl i hende, for Lyset i det lille Kapel, som altid brændte om Aftenen, faldt ud gennem de smaa brogede Ruders Glasmosaik — saa intenst, saa rigt som fra et Juvelskrin. Hun aabnede Plankedøren, traadte ind og faldt paa Knæ . . . næste Dag fandt jeg foran Alteret hensat den største og dyreste Buket, der kunde faaes i Byen, og ved den var der hæftet et Kort, som sagde Tak for en «saa skøn og fredfyldt Plet, hvor en enlig Vandrers havde kunnet finde Fred». —

Har vi en religiøs Kunstmission at øve i Norden? Æmnet er stillet mig positivt: vi er altsaa enige om, at det har vi — vi kan ikke nøjes med et Forsamlingslokale til «Propaganda». Da Mester *Chresten Skikkild* oprettede sit danske Værksted for religiøs Kunst i Assisi, lod han alle Arbejder signere MD, *Manifestatores Dei*: Værker af Mænd og Kvinder, der satte sig for at vise vore Landsmænd Gud gennem Kunst; han plejede at sige til os Forkyndere: «Naar I tier, skal Stenene tale!» Hans og hans Fællers Maal som Kirkebyggere og Kirkesmykkere var at rejse Guds tegn, som da Jakob salvede Stenen, hvor han havde kontaktet Gud — et Tegn for baade Guds Storhed og Guds Nærhed — vi skal rejse et Tegn, der kan tydes, selv uden forgyldte Kors, Indskrifter eller Klokker.

Noen timer efter evakuering og bombardement.
Det er sterke inntrykk, og hun har ikke glemt dem.

For noen år siden var jeg på vei til Bislet en vinter-søndag med guttene, vi skulle på skøyte løp. Tusener og tusener av vinterkledte nordmenn dro som en flom oppover mot arenaen, med hodene fulle av teorier og rundeskjemaer og seiersønsker. Plutselig kommer søster Gerda og en annen søster stikk imot strømmen, på vei hjem til Akersveien antagelig. Hun og jeg oppdager hverandre, og mens jeg litt usikker løfter armen i et slags frossent vink, vifter søster med armen så det sorte tøyet smeller i vinden. Titusen vinterfrakker falt liksom ut av rytmen det øyeblikket, dette helt naturstridige tok inner-svingen på dem. For det første at det var noen som ikke skulle på Bislet, for det annet at en katolsk nonne vinket og likesom var *kammerat* med en som skulle dit. Et sekund var mang en oppfatning av våre søstre visst snudd på hodet.

Minner man søster Gerda om episoden i dag, husker hun den kanskje svakt, men hun har ikke anelse om den oppsikt hun vakte.

I NORDEN

VERDEN

Da Jan Verkade skiltes fra Johannes Jørgensen og Mogens Ballin for at blive Benediktiner i Beuron, og de drog hjem for at prøve at lære Danskerne Katholicisme, sagde han til dem: «Naar I kommer hjem, maa I vise den hellige katholske Kirke *in alle ihre Würde!*» Da vi er et Mindretal, er vi lykkeligt hindrede i at udtrykke denne «Værdighed» triumfalt og i at bygge gevaldige Komplexer, som i Lourdes, Lisieux og Fatima, vi maa søge andre Midler til at manifestere Romerkirkens aandelige Majestæt — end ikke den stille Susen omkring Springvandets Plasken i Rosenbedet mellem Buegangene formaar at vi at skabe: de, der skulde se Tegnet, kommer jo sletikke ind i Klostergaarden.

For at tydes maa et Tegn forstaaes, idag og hos os: af moderne travle Mennesker; det maa være ukompliceret, entydigt, og det maa tale vort Formsprog af idag, ikke oversat fra Tysk eller Fransk og ikke overført fra forbigangne Tider — ellers afviser man den Katholicisme, det er vor Opgave at manifestere, som «fremmed» eller «middelalderlig», m. a. O. «os uvedkommende». Tegnet maa kunne tydes af alle «Mennesker af god Vilje», saa de føler, at det kommer dem ved, at der er regnet med dem, at det er et Sted, det er tilladt at gaa ind, og hvor man føler seg hjemme . . . det føles ikke i ferske og sterile Egoistkapeller for professionelle kristelige Særgrupper, det føles i en Sognekirke, en Folkekirke for alle, som Evangeliet henvender sig til. Naar man i det katholske Udland spørger mig, hvor stort mit Sogn er, plejer jeg at svare «4½ Million Sjæle»!

Vore smaa Midler og vort lokale Behov i Nutidens sociologiske Komplex begrænser vor Opgave til mange og smaa Kirker. Hvor kan dog en lille Kirke manifestere Guds Herlighed: tænk paa *Santa Maria della Spina* paa Arno-Bredden i Pisa! Men ak, vi er jo ogsaa kundene til det billige, altsaa maa vi give Afkald paa Detaljer — men uden at det virker skrabet; ædle Proportioner og skønne Farver siger mere end Dikkedarer. Vi har kunstneriske Synder fra Stuk-Gips og Plastik-Alderen at sone, og der hviler en Prioritet paa vort Kirkebyggeri fra de store Tidens klassiske Kunst — vi er forpligtede! Selv, da vi

Den danske prelat og forfatter Peter Schindler, kjent blant annet for sine mange reiseskildringer, er en av «St. Olavs» eldste og mest skattede medarbeidere. Den her gjengitte artikkel er et innlegg han holdt på en internasjonal kongress for kristen kunst tidligere i år.

Illustrasjonen på forrige side viser dåpskapellet (baptisteriet) i St. Mikael's-kirken i Basel (Sveits) — et fint eksempel på den edle, nye katolske kirkekunst.

havde «Tid og Raad», gav vi ofte et Udtryk for Katholicisme, som vi idag maa demtere, men som er blevet staaende i Almenhedens Bevidsthed, og som kompromiterer katholsk Kristendom. Man forventer af os et Rum med «mystisk Halvmørke», som vi maa demtere gennem katholsk, jeg havde nær sagt thomistisk Klarhed; en Landsbylærer vejledede sine Børn om, hvordan de paa Rejser i Syden kunde skelne en katholsk fra en evangelisk Kirke: er der kun eet Alter, er den evangelisk, Katholikkerne har mange Altre og mange Statuer! Vi maa demtere dette gennem vor Koncilstids Tilbagevenden til Liturgiens Grundidé og til al Kults Indordning under Kristi Messeoffer — vi kan markere det ved Overlys (det naturlige Lys siver jo ned ovenfra) og ved stærk Belysning af et enkelt og alt dominerende Alter, hvor Sakramentet ikke længere skjules af Præstens broderede Bagklædning, og ved at fælde Billeder ind i Væggen som Ikoner og give Statuer (om de skal beholdes!) en beskeden Plads i Nicher — skal de beholdes, maa de have Format: Nips hører Privatlivet til og kan aldrig blive Mindesmærke.

Tiden kræver af vort Kirkehus, ej blot at det er et Tempel, men ogsaa det, de Gamle kaldte et *Lønkammer*, for den moderne Bolig har ikke noget Rum, hvor man kan «lukke sin Dør og bede til sin Fader i Løndom». Vi Danske savner jo Sol og Lys og har derfor svært ved at bygge i pompøst Format, til Gengæld har vi vor Styrke i Rummet; en Arkitekts Geni maa hær prøve, til Rummets Intimitet at lægge Volumen, Luft, Perspektiv, saa det synes at fortsætte sig udenfor sine Grænser, ud i det uendelige, og vidne om Guds Storhed; som Intimiteten vidner om hans Nærhed. Vi har to Ord (og to Begreber), som er ur-danske: Salmistens «*Hyggelig, rolig/ Gud er Din Bolig/ inderlig skøn. . .*» Hvor har vi ikke oplevet denne Atmosfære af intens Guds nærværelse i saadanne bittesmaa Sanktuarier som *Unser Liebe Frau in der Kupfergasse* i Köln, som *Notre Dame de Finisterre* i Bruxelles eller Capucinernes simple *Domus Orationis* i Assisi — midt iblandt Templer og Kathedraler, vi følte med Salomon, at «Guds Aand har fyldt Huset». De kender vor Landsmand, der besøgte den gevaldige *Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche* og (sin Vane tro) tog Hatten af; Kirketjeneren sagde til ham: «Behold bare Hatten paa, *hier wohnt ja niemand!*» Vi ønsker, som den fortvivlede Skuespillerinde, at finde et Rum, hvor det fornemmes, at hær bor Gud, og at hær har jeg Lov at være sammen med ham — lige ind fra Gaden!

Er det muligt at skabe *sakralt* ud af Tidens Materialer: Enent, Jærn, Glas? Glem ikke, at Skaberen har rørt ved alt Stof, saa det bærer hans Fingeraftryk! Glem ikke, at Frelsen ogsaa har en kosmisk Dimension: de Naturelementer, vi bragte under Forbandelse, er med i Kristi Forløsning, alt Stof er underlagt hans Primat! At bygge Kirke af de for Haanden værende Materialer, er at løfte dem fra det profane op i det sakrale: at hellige Naturen. Ogsaa i Sakramenterne knytter Aand sig til Stof for at skabe Overnatur. Vi skal dærfor se paa Tidens Byggematerialer som Gaver, der *de Tuis donis ac datis* skal gives tilbage til Gud.

Det store Offertorium: Skoven ofrer sit Træ til at bære, klæde, dække; Bjærgene skænker Marmor til at skabe Figurer af det frelste og hellige Menneskes jordiske Kopi af Gud; Bakken er beskeden og yder bare Ler og Grus til at bygge; Stranden sliber sin Flint til Glasset; Heden

(Forts. s. 404)

EN FORSKER FORAN KRYBBEN

BIBEL-EKSPERTEN OG JULE-EVANGELIET

AV JOHN L. MCKENZIE

Pater McKenzie er professor i skriftforskning ved Loyola universitet i Chicago og forfatter av boken «The Bible in Current Catholic Thought».)

Det er advent, vi nærmer oss feiringen av julen — og en bibelforsker føler en viss trang til å gjemme seg bort i sin hule og bli der til for eksempel noe så trygt som søndag septuagesima. På denne tiden vi nå er inne i, blir det nemlig tydelig at han betraktes med en følbarskepsis. Mange tror at forskerne er ute etter å ødelegge den historiske realitet i de begivenheter vi minnes i forbindelse med Jesu fødsel og epifani. Selv er jeg blitt spurt av venner — halvt i spøk, håper jeg, men likevel — om det er mulig for oss å delta i disse feiringer. Sier en forsker ja, mistenkes han for å være en hykler.

På den annen side, hvis en exeget flykter, er han overbevist om at han redder seg unda et urettferdig angrep. Hans studier og forskning i beretningene om Barnets fødsel i evangeliene har ikke gjort festene i denne tiden mindre betydningsfulle for ham, snarere tvert imot. Det er vanskelig å forklare hvordan dette skjer, men jeg tror jeg burde forsøke. Hvis forskerne ikke gjorde detaljene omkring Kristi liv mer betydningsfulle og innholdsrike, ville de ha liten rett til å kreve Kirkens oppmerksomhet. Hvis tolkerne av denne forskning ikke kan videreføre sine egne følelser og tanker til sine med-katolikker, må de lide av en usedvanlig alvorlig tanke- og talefeil.

Mange mennesker tror at moderne fortolkere benekter eller betviler den historiske realitet av Bebudelsen, Maria gjesting, De hellige tre konger, Drapet på de uskyldige barn og Oppholdet i Egypt. Antagelig, tenker noen, betviler forskerne også Jomfrufødselen og Ordets Guddom, selv om forskerne ikke våger å si det høyt. Fortolkeren blir skyteskive for vitser, når krybben stilles opp i kirken

Georges La Tour's «Den nyfødte» er et godt eksempel på kunstnerens frie tilpasning av Bellehemsmotivet i tiden.

eller i klosteret, spør man spøkefullt om hans tillatelse til å vise den frem. Eller han mottar undskyldninger for den påkjenning krybben må være for hans videnskapelige sans. Fortolkeren gjør gode miner til all denne vittighet, ingen holder lenge ut i vår virksomhet uten sans for humor. Men han er ikke tilfreds med at folk tror at han i sitt arbeide er uten føling med kristen tro og kristen fromhet.

Enhver forsker vet at arbeidet med beretningene om disse ting i juletiden langt fra er fullført. Vi har ennå ikke en tilfredsstillende erklæring om de avsnitt som er nevnt i det foregående avsnitt, og det kunne jo tenkes at de troende burde la forskerne få fullføre sitt arbeide, ett arbeide som *bare* de kan holde på med. Det skulle ikke være nødvendig lenger å peke på — hvis det noen gang har vært nødvendig — at detaljene ved Jesu fødsel ikke er historiske i samme betydning som beretningen om korsfestelsen er historisk. Vårt problem er å definere hvilken mening disse beretninger er historiske i. Muligens vil en grundigere basert løsning bli gjenstand for kritikk, men kunne ikke kritikken vente til vi hadde en slik løsning?

Et annet punkt, ett ganske viktig ett er dette: den historiske realitet av Jesu fødsel diskuteres ikke. Det må innrømmes, håper jeg, at Jesu fødsel er den basis av historisk realitet som andre ting hviler på. Betydningen av denne hendelse er ikke avhengig av detaljene i de beretninger hvor det fortelles om den. Detaljene har sin plass, som jeg akter å vise, men det er dårlig teologi å plasere den historiske realitet av Tilbedelsen og De tre vise på samme plan som Jesu fødsel. Ingen av våre exegeter som jeg er bekjent med, har rørt ved disse sannheter som med rette kalles dogmatiske. Og det er helt uten grunnlag å snakke om, at det er i den retning moderne katolsk exegese beveger seg. Det er mitt fag og mitt arbeide å ha noen kjennskap til tankene i bibelforskningen, og jeg må få lov til å si fra at den *ikke* beveger seg i den retning.

La oss å, etter å ha tatt disse forbehold, betrakte problemene fra en annen vinkel, en som kanskje er ny for mange. Europas kunstgallerier er fulle av scener fra Jesu fødsel, malt av kristne kunstnere, mange av de fineste bildene brukes på våre julekort. Det er pedantisk å peke på at ingen av disse scener har den minste likhet med den historiske realitet som de representerer. Landskapet er aldri Palestinas, det er som regel Toscanas, fordi mange av disse kunstnerne levde og arbeidet i Firenze. Bygningene stammer fra den italienske renessanse, menneskene på bildene bærer drakter fra det 15. eller det 16. århundre (eller kostymer som ingen noen sinde har hatt på seg) og ansiktene deres er ansikter kunstneren har lånt fra folk han har sett og kjent. Oksen og eselet ved krybben stammer fra Isaias 1,3, ikke fra evangeliene. Bevisst eller ikke har kunstnerne vist at Jesu fødsel er en vedvarende begivenhet, ved å overføre den til sin egen tid og sitt eget land viser de at den gjelder for alle tider. På den måten har de uttrykt en dyp teologisk sannhet, men for å uttrykke den måtte de oppgi ethvert forsøk på å gi en historisk fremstilling. Ingenting går tapt ved dette, for ingen av dem var istand

Også afrikanerne har sin oppfatning av «den hellige familie».

til å gi en historisk fremstilling. Og jeg tror mesteparten av dem forsto det.

Vel, denne slags kunstnerisk behandling betraktes ikke av noen som en fordreining av den historiske realitet. De tre vismenn i Tilbedelsen kan ikke males med sine virkelige drakter, vi kan selvfølgelig si at de da bare burde tre frem som ansikter, ikke i helfigur. Men kunstneren har lov til å ta seg friheter, av og til er det slik at jo fler friheter han tar seg, jo bedre liker vi ham. Vi har lært at et maleri er noe annet og noe mer enn et fotografi og at det overfører i dypere forstand meningen i det som det fremstiller enn et fotografi kan. På samme måte kan også poesi åpne sine for en forståelse som en enkel, presis prosa eller statistisk materiale ikke makter. Kunstneren er hjelpeless uten kunstens symboler, hvis han må begrense seg til å male bare det som kan bekreftes historisk, kan han ikke male det som han mest av alt ønsker å fremstille, sin egen personlige innsikt i den realitet han vil vise.

Det er symbolisme i litteraturen, i maler- som billed- higgerkunsten. En oppfinnsom, levende litterær symbolisme anerkjennes over alt som en del av menneskenes sprog, og det er ikke noen grunn til at ikke bruken av symboler også skulle ha sin plass i Bibelen. Men antydningen om at denne kunstform finnes i Bibelen møtes ofte med mistro, akkurat som om dette er et skjult angrep på den historiske realitet av begivenhetene i frelseshistorien. Et eller annet sted lurar samtidig en forestilling om at denne litterære symbolisme ikke er en legitim uttrykksmåte i Skriften. Men dette må motiveres og underbygges hvis man vil bygge sine argumenter på det, og det er selvfølgelig ikke noe grunnlag for en slik tanke. Litterære symboler brukes i Bibelens beretninger, og om de brukes eller ikke i spesielle avsnitt må avgjøres etter en gjennom-

gåelse av teksten, innholdet og boken og ikke ved en generell dom.

Hvilken grunn er det til å tro at det brukes litterære symboler i beretningen om julemysteriet? En forsker vil si at det er god grunn, det er et sunt prinsipp å se etter symboler når man undres på om den beretning han har foran seg bare er ment som en enkel redegjørelse for fakta. Det er grunn til å stille seg dette spørsmål når det gjelder beretningen om Jesu fødsel. Hvis man antar at denne beretning er en enkel redegjørelse for fakta, oppstår visse alvorlige historiske problemer som det er forskerens oppgave å løse. Det er umulig å behandle disse problemene her, men ingen burde snakke lett om beretningens historiske karakter før han i det minste hadde forstått at disse problemer eksisterer.

Vi må bl. a. forklare hvordan det henger sammen at Matteus og Lukas ikke bare skriver uavhengig av hverandre, men at de ikke harmoniserer. Matteus kjenner ikke noe til et tidligere oppholdssted i Nasareth, og Lukas kjenner ingenting til mordene på de uskyldige barn og flukten til Egypt. Matteus kjenner ikke noe til manntallet, og det er gode grunner for at han ikke kjente noe til det. Den eneste folketelling vi har noe kjennskap til fant sted i Syria på et tidspunkt som det ikke er mulig å flytte til tidspunktet for Jesu fødsel, men som samtidig er for nær denne begivenhet til at vi har lov til å regne med at en annen folketelling ble foretatt på den tid Lukas antar.

Vi må også forklare hvilke kilder Matteus og Lukas hadde. Og vi må spørre hvorfor Markus' beretning begynner med Jesu dåp. Bildet av Lukas som sitter ved Marias føtter med notisboken i sin hånd er en kjær og from tradisjon, men det er ikke det minste grunnlag historisk for det. Det er en ren antagelse, og det hjelper ikke noe om den i seg selv er et fromt bilde. Hvis Lukas satt ved Marias føtter og hørte hennes fortelling, må Matteus ha snakket med en helt annen. Dessuten er det andre problemer, og en som vil forfekte den rene historiske karakter i juleberetningene må også møte dem. Det er ikke ærlig å avvise dem som irrelevante eller å fjerne dem ved en omskrivning av historien.

Tanken om at det finnes litterære symboler i nettopp disse beretninger løser problemene, men det betyr selvfølgelig ikke at denne tanke dermed er bevist. Spørsmålet her er bare om det er grunn for en slik antagelse om symboler. Så lenge som de historiske problemer som nevnes ovenfor forblir uløste, så er det klart rom, og vi kan se etter litterære symboler i beretningen om Jesu fødsel. Men vi kan ikke rent generelt og overalt se etter symboler. Hva vi mener med slike ting her, er bruken av fantasirikt materiale for å fremstille en sannhet i fortellende form. I evangeliene er denne sannhet teologisk.

La oss et øyeblikk vende tilbake til symbolene i den plastiske kunst. Ikke fordi symbolene her er de samme som de litterære, men fordi de godtas uten spørsmål. Vi tillater at Botticelli, Angelico og andre maler scener med Jesu fødsel på en måte som er fullstendig uhistorisk. Men vi sier ikke at bildene er usanne. Et barns fødsel er i seg selv, selvfølgelig, en stor hendelse. Et menneskelivs begynnelse er en begivenhet av en slik karakter og storhet at kunst og sprog står hjelpeless overfor det, kunstnerne blir redde for å falle over i det sentimentale og miste den dype realitet i tingene.

Likevel er denne spennende begivenhet rutine, den hender hver dag, hver time, hvert minutt. Det blir vanskelig å skjelne hele skapelsens under i en enkelt fødsel

(Forts. s. 393)

EN SAMTALE MED DIKTEREN ROLF JACOBSEN

Poeter er vanligvis stillfarende og litt sky mennesker. De virker som de lytter mer enn de taler. Ikke til våre mange, tomme ord. Men etter *sangen* i tilværelsen — nedslaget av harmonier som tvinger dem til den hårde strid med penn og papir, inntil juvelen ligger der foran dem — finslipt og funklende, bare i de sjeldne og dyrekjøpte lykke-øyeblikk helt slik som de ville ha den.

I forbindelse med en bokmesse på det ellers så prosaiske Hedemarken nylig møtte jeg to poeter — Trysil-sangeren *Einar Skjæraasen* og «asfaltdikteren» — *Rolf Jacobsen* — begge levende bekræftelser på det ovennevnte inntrykk.

Einar Skjæraasen — varm inntil ømhet i sin menneskelighet, takknemlig for høytiden i de nære ting: Hjemmet, barna, gaven ved å være til. Rolf Jacobsen — undrende og eftertenksom overfor det ofte brutale sammenstøtet mellom vår larmende, kaleidoskopiske virkelighet og den våre stillhet i sinnet og den ensomme ro. I Norge lever ingen av poesi — Einar Skjæraasen tellet lenge penger i en bank, Rolf Jacobsen lever et virtuost dobbeltliv mellom poesiens tidløse kontemplasjon og «historiens sekundviser»: Redaksjonen i en dagsavis. Begge har en klar dikterprofil, en innarbeidet «menighet» av beundrere, diktsamlinger av året¹) og fine anmeldelser.

Den første kom, leste sine dikt for et fortryllet publikum, hastet tilbake til sitt og sine. Den andre lot seg tålmodig drive inn i et hjørne og utspørre over en kopp kaffe.

DEN NYE TONEN

Det var i 30-årene at Rolf Jacobsen førte en ny, original tone inn i norsk poesi. For denne sangeren fantes der broer — usynlige for andre — fra teknikkens og bylivets hektiske rytme og hårde klanger til skjønnhetsopplevelser i en nesten kinesisk detalj-sans og eftertenksom ro. Dansken *Johannes V. Jensen* hadde, begavet og noe fremskritt-naivt, diktet om lokomotiver og verdenserobring. Rolf Jacobsen tilhørte en senere og mer skeptisk slekt og tegnet fra første anslag av sin egne, originale profil: En dikter som motsto poesiens mange fristelser til virkelighetsflukt og frigjorde med synsk sikkerhet bildeharmoniene i den nære, håndgripelige virkelighet.

Hans bøker er sjeldne, små, konsentrerte, kresne. Fint beliggende langs den menneskelige modnings vei. Tonen er *samtid*, humoren et skjævt smil, en pointert ironi. Hans forlegger plaserte visst et blinkskudd med en «Rolf Jacobsens samlede dikt» — gjerne også som billigbok — på 60-årsdagen i 1967. I norsk poesi er han fremfor noen den som har maktet det sjeldne kunststykke å feste et kontemplativt blikk på vår alt annet enn kontemplative livsform. Det gjelder også hans diktsamling i år, «Stillheten etterpå». Mest konsentrert kanskje i et dikt som «Deadline kl. 23», der avisredaksjonens pulserende sekundrytme

«settemaskinene klaprer ned sekundenes bokstaver
det høres som mitraljøseild. Alt skal med.»

er fanget inn under et fjernt og dvelende blikk på hva Sigrid Undset engang kalte «det sjokkerende ved å være menneske».

— Hvordan kan De forene poesien og et så høyt oppdrevet tempo som journalistikkens, Rolf Jacobsen? De må da vel ha ro og samling som andre diktere, for å få det til? En linje som denne, for eksempel: «En park er en fanget sommer midt i byen —.»

— Ja, det må jeg. Men tingene kommer ofte ubedte til en i hverdagen og samles opp i en til et modningspunkt. Jeg går rundt med notisbøker i lommen — idéer og funn nedtegnes på stedet, om det er natt eller dag. Men når en tar det opp igjen og det skal gis form, må en ha ensomhet og stillhet. Et stipend setter meg heldigvis i stand til å reise eller søke bort en måned eller to hvert år.

— Da De første gang trådte frem før krigen ble De kalt «modernist» — det har fått en annen betydning siden. Men De følte vel selv kontrasten dengangen?

— Ja. Dikt var da gjerne enten naturidyller eller ensporede moraliserende propagandadikt — både *Arnulf Øverland* og *Nordahl Grieg* laget jo «kampdikt». Jeg prøver så godt jeg kan å følge norsk poesi i dag, stanser særlig opp ved navn som *Stein Mehren* — en mester som *Emil Boyson*. Svenskene fengsler meg ikke mer, men i Danmark synes jeg der er mye å finne hos folk som *Klaus Rifbjerg*, *Thorhild Bjørnvig* og *Frank Jæger* — den sistnevnte er et riktig sjarmetroll.

— Skal folk lese poesi da? Hva mener De er poesiens hensikt og mening?

Rolf Jacobsen ler lydløst og kaster et fort blikk ut av vinduet.

— Det er ikke lett å få folk til å lese dikt — det viser opplagstallene. Slik jeg ser det, skulle poesien være et *inspirasjonsmoment* i kulturen, og det er en viktig oppgave. Vår livsform og virkelighetsopplevelse er i dag så naturvidenskapelig bestemt. Her kan poesien *utfylle* bildet — trenge inn på de områder av vårt liv hvor videnskapen ikke rekker, utvide spektrret. Og mon ikke poesien er den *opprinnelige* betraktning av livet og virkeligheten. Les den gamle greske, romerske eller norske litteraturen: Sproget uttrykte seg spontant i bilder. En meddelte seg villig i bilder, verden ble oppfattet langt mer poetisk. Dette er et savn i dag, og interessen for poesi er da voksende, ikke minst hos de unge. Det er verdt å skrive for en liten krets som føler dette, og kanskje inspirere noen til å føre en slik verdi videre inn i fremtiden. Kunst har en uhyre viktig *indirekte* virkning på vårt liv.

SPROG OG GUDSTJENESTE

— Kritikerne berømmer Dem ofte som sprogkunstner, Rolf Jacobsen. Som De vet er gudstjenestesproget og bibelsproget under kraftig tilpasning nettopp nå — ikke minst i den katolske kirke, hvor en skjønn liturgi nå skal finne fullverdige uttrykk på folkesproget, slik at både sannhets- og skjønnhetsverdiene i disse ofte urgamle tekstene blir bevart. Hvordan ser De på en slik oppgave?

— Oppdraget forutsetter en usedvanlig sprogtevne — det er etter sitt vesen en ekspert-oppgave. Men selvfølgelig kan det gjøres — også innenfor et ordfattig sprog som vårt.

— Ordfattig?

ROLF JACOBSEN:

«Stillheten etterpå —»

— Ja, ordfattig. På skolen lærte vi at norsk riksmål har noe slikt som 20 000 ord, svensk, dansk og nynorsk 30 000, tysk og fransk 50 000 og engelsken 70 000 ord. Oversettelser fra de store verdensspråk er vanskelig, nynorsken er her mer sanglig og rik på ord. *Sigmund Skards* Dante-oversettelse er et godt eksempel — den er fin. I riksmålet har det ført til en sørgelig innsnevring av ordmassen at talesproget er satt opp som norm og ideal.

— Våre katolske tekster?

— Nåvel — salmeboken er i hvert fall ikke god fra et sproglig synspunkt, sier Rolf Jacobsen forsiktig.

— Når og hvorfor ble De katolikk?

— I 1950. Veien til Kirken tegner seg hos meg fra ungdommen av, den er en del av hele min livsorientering. For meg betydde det i den forbindelse ikke lite å lese Sigrid Undset.

Han farer stille. Men ikke ubemerket. Nylig måtte han blinke brydd inn i lyskasternes blendende lamper da en av årets litteraturpriser falt på hans kappe, og TV-skjermen minnet hundretusener om en av de fine diktergjerninger i vårt slektledd.

Prøv å bli ferdige nu
med provokasjonene og salgsstatistikkene,
søndagsfrokostene og forbrenningsovnene,
bli ferdige med moteoppvisningene og horoskopene
militærparadene, arkitektkonkurransene
og de tredobbelte rekkene med trafikklys.
Kom igjennom det og bli ferdige
med festforberedelser og åtte rekkers
tipekuponger,
indeksfamilier og markedsføringsanalyser
for det er sent,
det er altfor sent,
bli ferdige og kom hjem
til stillheten etterpå
som møter deg som et varmt blodsprøyt mot panden
og som tordenen underveis
og som slag av mektige klokker
som får trommehindene til å dirre
for ordene er ikke mere til,
det er ikke flere ord,
fra nu av skal alt tale
med stemmene til sten og trær.

— — —

Stillheten som bor i gresset
på undersiden av hvert strå
og i det blå mellomrommet mellom stenene.
Stillheten
som følger etter skuddene og etter fuglesangen.
Stillheten
som legger teppet over den døde
og som venter i trappene til alle er gått.
Stillheten
som legger seg som en fugleunge mellom dine hender,
din eneste venn.

Vi trenger hans sang — midt i maskinens larm. Ikke minst de av oss som kanskje tror at poesien «blå blomst» er visnet, knust under asfalten, inderlig og definitivt uvedkommende i en generasjon som ikke synger om stjerner, men besøker og erobrer dem. Som han selv sier: Poesi har noe med virkelighet å gjøre — ja er en vei til en virkelighet som kanskje ellers går tapt. En virkelighet ingen av oss egentlig kan unnvære uten å forvitte.

Einar Skjæraasen: «Sang i september» (Aschehoug).
Rolf Jacobsen: «Stillheten etterpå» (Gyldendal).

Fransiskaneren Albert Castricum, sogneprest i Oslo katolske østkantsogn St. Hallvard, er ikke lenger henvist til å se syner eller nøye seg med vage håp. Nå er det høyst håndgripelige ting han har for øynene, under sin førjuls-tur på Enerhaugen: Murstein, betong, stål. Å komme dit, har vært en nesten uendelig lang prøve i tålmod og savn.

JULEBETRAKTNING —

(Forts. fra s. 379)

Gud er Jesus Kristus. Der er altså *noe* i Ham som gjør at Han kan være det: ikke bare Hans allmakt, som bare er en mulighet i alle retninger, ikke bare Hans nådes frihet, som gjør at Han kan bøye seg så langt ned; men der er *noe* i Ham som har positivt rettet Ham mot oss og fått ham til å bli menneske. Det er altså i en meget sterk og ikke sentimental betydning vi må forstå de Pauli ord vi leser i Julens annen messe: *Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei*, ord som vi kan våge å oversette: Nå er de åpenbarte, Gud vår Frelzers godhet og *medmenneskelighet*. Det som kommer til syne når Gud viser seg i egen person, det er et menneske, ja først et barn. Inkarnasjonen fremtrer altså som den siste fase i denne prosess som hele Bibelen forteller og som begynner med menneskets skapelse: Den prosess vi tør kalle Guds langsomme tilnærmelse mot menneskeheten. Der har altså vært hos Gud en slik trang til mennesket at Han ikke bare har skapt ham, ja skapt ham i sitt eget bilde, men at Han har skapt ham i en eneste langsiktig plan, som gikk ut på at Han selv en gang skulle være ikke bare «den som er» — i opphøyet majestet, men «Gud—som—kommer», Emmanuel, «Gud—med—menneskene».

Det er kanskje ingen tilfeldighet om julen *også* er blitt barnas fest. I hvert menneskebarns ansikt gis der noe av Guds eget ansikt. Den kristne bevissthet om dette har ingenting med naiv og sentimental optimisme å gjøre. Det er konsekvensen av Guds manifestasjon blant oss. «Vi er av han slekt», sier Paulus.

O admirabile commercium! — Å underfulle forhold, synger julens liturgi, i beundring og takknemlighet for den mysteriøse utveksling som skjer, ved Guds evige Sønns menneskevordelse: «Guds egen Sønn er blitt menneske for at vi mennesker skulle bli Guds barn». Det er *dette* budskap vi hver jul mottar og legger som mål på våre liv.

Thomas Patfoort O. P.

Kranselag på Enerhaugen

Den 15. mai 1966, altså om fem måneder, innvies den nye St. Hallvard kirke på Enerhaugen og den katolske menigheten i Oslo Øst får en over tredve år gammel drøm oppfylt. Menigheten består idag av omkring 1000 mennesker spredt over et stort område fra de gamle bystrøkene ut i de nye boligfeltene på Bøler, Oppsal og Lambertseter og enda lenger.

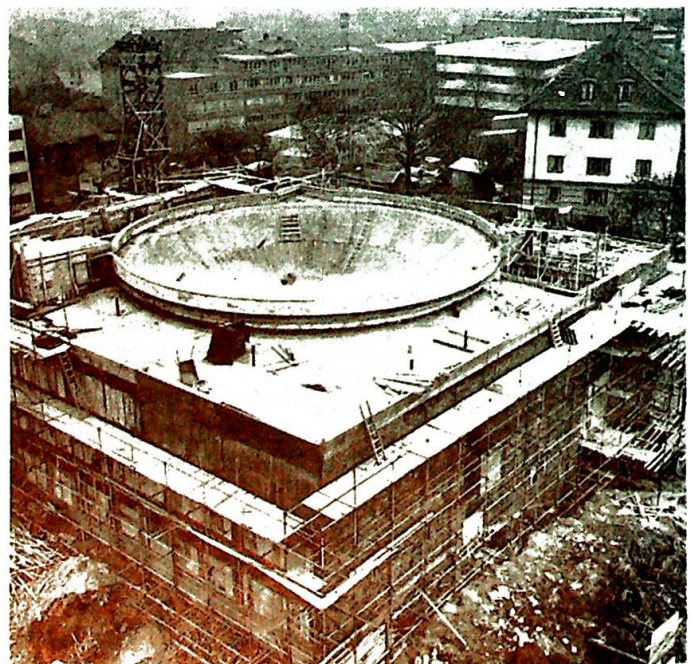
Noen dager etter innvielsen av kirken åpnes samtidig en viktig del av det nye forstadsbanenettet østover med tunnelbanedrift — og man får stasjon på banen noen minutter bortenfor den nye kirken. Mer enn noe annet bekrefter dette den fremsynthet som byggherren, pater Castricum OFM og hans hjelpere har vist i denne byggesaken. Her har det virkelig vært plan og dristighet i slitet.

Det har tatt halvannet år å bygge arkitekt Kjell Lunds like dristige, oppsiktsvekkende bygg, et bygg som skal romme kirke, kloster og menighetsrom. Oppunder jul i år holdes kranselag med fest for arbeiderne der oppe.

Den kunstneriske utsmykning av selve kirkerommet blir enkel. En hollandsk fransiskaner skal lave en ny korsvei til kirken, andre ting er ennå ikke endelig avgjort.

Man har ellers klart å gjennomføre planene takket være en storstilet og generøs hjelp fra fransiskanerordenen i Holland. Men også menigheten har gjort sitt, og i årene fremover vil den direkte ha det største ansvar når det gjelder å klare de årlige utgifter til drift, tomteleie osv.

Den vil sikkert klare det.

Det nye St. Hallwards-kompleks — kirke og kloster — vil etter planen stå ferdig til Hallvardsdagen 1966. Midt på Enerhaugen, omkranset av ruvende, men stilrene høybygg og med åpent utsyn over et tildels sanerings-modent Grønland, ligger det utvilsomt på en av byens aller fineste byggetomter. Arkitektene Kjell Lund og Nils Slaatto har laget et så originalt og «spennende» bygg, at der har vært litt av en folkevandring av både fagfolk og nysgjerrige til byggeplassen.

FORSKEREN FORAN KRYBBEN — (Forts. fra s. 389)

fordi livet utdeles med slik ødselhet. Hvordan skal maleren fremstille en scene som er så alminnelig og så betagende?

Hvis én slik scene er mer enn en stor kunstners talent og innsats uten videre kan gjengi, må sikkert den spesielle begivenhet som var Inkarnasjonen være enda vanskeligere. Likevel nøler kunstnerne mindre her. De store bilder som er malt av Jesu fødsel er, etter min ringe mening, de som har fanget noe av fødselens mirakel. Og det er få. Men kunstneren ble oppmuntret fordi de litterære kilder ga ham rikelig materiale for hans kunstneriske symboler. De ga ham engler, hyrder og vise menn fra Østen. Det er opp til ham å omgi sine sentrale skikkelser med en overjordisk lysglans som antyder at himmel og jord møtes i denne scenen og han kan gi dem et uttrykk av ydmykhet og beundring som viser at de kjenner Majestetens nærvær. Fødselsscenen er menneskets møte med Gud, det er Gud som kommer inn i historien, dette vet kunstneren at han må gjengi. Ingen symboler som hjelper ham til dette er urimelige eller tåpelige. I selv den strengeste fortolkning av evangeliet er det intet som tyder på at vakre unge menn med vinger svedde over barnet og moren, men jeg har aldri syntes at de var uantagelige for min kritiske sans. Fordi jeg vet at himmelens realitet er ytterst vanskelig å male.

De undere som ledsager beretningen om fødselen både hos Matteus og Lukas har ikke satt spor i den etterfølgende beretning i evangeliene. Alt peker på at Jesus i sin fødsel, som i sitt liv og sin død helt delte menneskets alminnelige lodd. Både Matteus og Lukas er klar over at

han ikke er Josefs sønn, Jesus er Guds sønn. De klarte seg ikke med bare å si det, og vi kan vanskelig bebreide dem. Hadde de få sikre informasjonen, var det rikelig grunn til å fylle dette historiske tomrom med en erklæring om Inkarnasjonens fundamentale sannhet. At de valgte en fortellende form istedenfor en filosofisk passer helt med det vi vet om deres litterære vaner. Intet av evangeliene inneholder en eneste filosofisk erklæring.

Det er tydelig fra evangeliene at Jesus var meget reservert når det gjaldt Messias kongedømme, og dette trenger ingen forklaring. Det er noe overraskende at de fleste hentydninger til et messiansk kongerike finnes i beretningene om hans fødsel. Det er tydelig et paradoks i barnets kongearv og fattigdommen rundt ham, det har skaffet stoff til mang en preken. Jesu kongedømme var alltid et paradoks når man så det i forhold til hans menneskelige kår. Og Matteus og Lukas er ikke så mye opptatt av å beskrive hans kongeverdighet som med å definere hva slags kongerike han hadde. Det var ikke et mektig rike med stor prakt, det har en verdighet som passet ham som kalte seg selv ydmyk og som sa til sine apostler at de skulle være slaver og tjenere i den Kirke han grunnla. Det fantes ingen bedre periode å vidne om dette enn i den tiden i Jesu liv da det var minst tegn på at han hadde denne kongeverdighet. Det eneste tydelige utsagn om en slik verdighet ellers finnes i Johannes-evangeliet hvor Jesus medgir at han er konge i det øyeblikk han skal dømmes til døden.

Et tema som går gjennom Matteusevangeliet er at Jesus fant en tro blant hedningene som han ikke fant blant sine egne. Denne tragedien i Israels historie spøker alltid

(Forts. n. side)

KRISTEN HOLDNING

LARS ROAR LANGSLET: «GÅ UT —!»

Den kristnes livssituasjon i den moderne verden er å leve i *diaspora*, — det var grunntemaet under den store «Nordischer Katholikentag» i Hamburg på forsommeren i år. *Diaspora* — det lyder som en ny tilvekst til det imponerende geled av teologiske klisjéer som umiddelbart skyver oss ikke-teologer på ærbødig og uengasjert avstand. Hva betyr det — for oss? Leksikon lærer oss at det betyr «adspreddhet», og er blitt brukt om de jødiske folkegrupper som i århundrer har levet spredt omkring i «kristenheten». I dag gjelder det oss. Også vi kristne befinner oss nå spredt omkring i en verden som ikke lenger har et klart kristent preg. «Kristenheten» hører snart historien til. Vi lever i det filosofene kaller en «pluralistisk verden», hvor vidt forskjellige livsorienteringer og religiøse syn eksisterer side om side i en ofte spenningsfylt sam-eksistens.

At ordet *diaspora* før er blitt brukt om jødernes adspreddhet, fører oss indirekte like til kjernen i den problematikk som de kristnes livssituasjon

i dag innebærer. Vi vet at de fleste jøder forble trofaste mot sin religion, og betalte prisen for det med et liv i isolasjon fra omverdenen, i ghettoen. Andre holdt ikke ut en slik isolasjon, og betalte prisen for å gli inn i en ny samfunnsform med å vende sin tro og sitt folks livsform ryggen.

Står vi overfor det samme valg — mellom isolasjon i ghettoen og kapitulasjon overfor en vantro verden?

Begge deler ville være like håpløst. Er det da en håpløs situasjon vi lever i? Kirken svarer et myndig nei, — et nei som bekreftes av dens viden om det troens skjulte liv som er dens egen livsform til alle tider. Guds folk er satt til å være i verden, men ikke av verden. Evangeliet omtaler de troende med ord som «verdens lys», «jordens salt», «surdeig», den lille flokk». Kan vi ikke derav slutte at det — dypest sett — er Gudsfolkets situasjon til alle tider å leve i «adspreddhet», i *diaspora*? Det særpregede ved vår tid er at de ytre og institusjonelle garantier som var «kristenhetens» verdslige fundament, er i ferd med å falle bort. Men innebærer ikke dette også mulighetene for en renselse, en fornyet besinnelse på den indre substans som ofte har mistet sin kraft under «kristenhetens» ytre formverk? Vi må tro at det nye ved vår situasjon er villet av Gud, nettopp som en slik utfordring til renselse og besinnelse; og vi vet at den alt har satt frukt i den reform-ånd som i dag preger Kirken.

Vi ser klare vidnesbyrd om at denne nye ånd hverken betyr isolasjon i ghettoen eller troens kapitulasjon overfor en verden som er den fremmed. Tvertimot har den nye situasjon ført til skjerpet bevissthet om at det er de kristnes oppgave å helliggjøre

verden — ikke ved å skape en ny «kristenhet» med ytre, institusjonelle garantier, men ved å gå ut i verden og ta del i dens virke, i bevisstheten om at Gud har skapt denne verden til seg, og satt menneskene til å leve i den som sine medarbeidere. Helliggjørelsen av verden er ikke noe som oppnås ved at man temmer verden under en religiøs «overbygning». Den kan bare begynne der hvor de kristne innser at verdens egen dynamikk og lovmessighet er villet av Gud, og at det er menneskenes oppgave å arbeide for at Guds plan med den kan fullbyrdes gjennom og ved hjelp av denne iboende lovmessighet.

Det er den store og løfterike oppdagelse som den kristne i *diaspora*-situasjonen kan gjøre: Da «kristenhetens» ærverdige overbygning begynte å falle sammen, sto han overfor en verden som syntes overlatt til seg selv, — fremmed, ja likefrem truende. Nå ser han at denne verden er hans oppgave, og at intet i den er fremmed for den som tror. Gjennom skapelsen har Gud formet denne verden, med alle dens krefter og muligheter; og gjennom inkarnasjonen har Han i en inderligere, mer personlig forstand gjort seg til ett med dens skjebne. Han har satt oss til å virke i denne verden; og Han har lovet å være med oss i dette vårt virke inntil dagens ende.

Men, kan man spørre: Er ikke det å gå ut og virke i verden en oppgave som alle mennesker, troende som ikke-troende, er felles om? Skal vi altså oppgi vår kristne identitet, og den særlige oppgave som de kristne hittil har ment at den innebærer?

Det ville være en alvorlig misforståelse. Som kristne har vi det sær-

(Forts. s. 406)

like under overflaten av beretningene. Det kommer tydelig frem i fortellingen om de vise fra Østen, ukjente menn fra et fremmed land som kommer til Israel for å søke det som Israel har midt blant seg uten å forstå det. Lukas minner om at Jesus er de fattige og de smås frelser. Denne Messias har ikke noe hjem å bli født i, de første som vidner om hans komme er noen fattige hyrder. Lukas beretning om fødselen bunner i Jesu ord hvor han takker Faderen for at han har skjult sine planer for de vise og meddelt dem til de små i verden.

Dette er noen av bibelforskerens tanker i denne tiden.

Han forstår ikke hvorfor ikke andre kan dele dem, de skiller seg lite ut fra julens tradisjonelle kristne tanker. I høy grad er han oppmerksom på de ordene jeg nettopp siterte, om at Faderen har skjult sine planer for de vise. Hans kunnskaper skremmer ham av og til. Men uvidenheter kan også være demonisk. En forsker har ærefrykt for den majestetiske beretning i juleevangeliet, og for den klare, ufeilbare måte Kirken alltid har sett og meddelt begivenhetens betydning og realitet. Kirken har alltid sagt at beretningen om Jesu fødsel er beretningen om Guds Sønn komme, de fattige og smås Konge og Messias.

I DET 20. ÅRHUNDRE

BERNARD DELPLANQUE: EN VERDEN SOM UTFORDRER OSS

Pater Bernard Delplanque er en fransk dominikaner som fra og med i høst er knyttet til St. Dominikus kloster i Oslo. Han har spesielt utdannet seg med sosiale spørsmål for øye, og har blant annet imgående studert norsk hjelp til utviklingslandene.

Den videnskapelige og tekniske utvikling fører ikke bare til at vår verden hurtig endres. Den tvinger oss også til å se verden slik som den faktisk er, uten at vi straks kler den i en angivelig teologisk tolkning, som risikerer å tildekke tingenes naturlige virkelighet. I dag er det ikke lenger mulig å fastholde et overoptimistisk syn på tingene, og dermed undervurdere — ut fra tanken om at Gud har skapt universet i alle dets deler — den kamp og smerte som kjennetegner den historiske utvikling. Heller ikke kan vi, på den annen side, fordømme som syndig menneskenes streben etter å skape lykkelige kår.

Vår verden er ganske visst en kaotisk verden, der stridende krefter tørner sammen i en voldsom kamp, og der konflikter stadig truer og bryter ned den skrøpelige orden menneskene har skapt. Slik tvinges vi til å bygge opp, og alltid strekke oss litt lenger inn i fremskrittet. De svar som troen i dag kan gi, dekker ikke uten videre alle menneskenes spørsmål. Det er spørsmål vi blir stillet uavlatelig: Hvordan virkeliggjøre rettferdigheten, hvordan sikre et fremskritt som kommer *alle* til gode, hvordan realisere lykken? Den viktigste følgen av Vatikankonsilet blir utvilsomt, at denne verdens streben og forventningen i vår tro igjen får et nære forhold til hverandre. Dersom vi tror at Jesus Kristus er kommet for å bringe oss fred, innebærer det at vi ikke lukker øynene for de kriger som vitterlig sønderriver menneskene. Det betyr ikke at vi mener troen på Kristus opphever de faktiske spenninger mellom menneskene og folkene. Det betyr at vi ser menneskenes anstrengelser for å løse sine konflikter, på en annen måte enn ved krig, som noe viktig og meningsfylt i menneskehetens søken etter Gud. Det betyr at vi ser menneskenes fred med Gud som noe nært forbundet med menneskenes fred med hverandre.

Vår verden er en utfordrende verden. Det er slående å se hvordan de store filmskapere, vår tids poeter, har visst — under mange former — å vise oss denne verdens provokasjon av menneskesinnet. Ingemar Bergmans «Tystnaden», Jean Luc Godards «Alphaville» er gripende skrik som uroer oss: Den første av disse filmene slutter på ordet «ånd», den andre ender med den vesle setningen: «Jeg har deg kjær», — selve nøkkelen til en lykke som unnslipper og går ut over all teknisk utvikling.

Opptatt som vi er av vårt hverdagslivs problemer, kunne vi utvilsomt komme til å overse dramaet i den tid vi opplever, dersom ikke slike skrik vekket oss: Utvikler sivilisasjonen og hele det tekniske og videnskapelige fremskritt seg *for* eller *mot* mennesket? Disse spørsmål, som verden av i dag stiller mennesket, blir dermed spørsmål som også rettes til vår tro.

Gud gir oss ikke noe fiks ferdig svar på disse spørsmål. Hans åpenbaring innbyr oss tvert om til å søke svarene og løsningene sammen med «de andre», med *alle* mennesker, og forstå, at bare på den måten bygger vi virkelig det Rike som han har forberedt for oss, et rike som ikke foreligger i ferdig stand, men blir rikt ved menneskehetens oppsamlede historie.

Visst er det riktig at det moderne fremskritt, etter som det utfolder seg, ofte følges av en nedgang i hva en forstår med den religiøse sans. Det herredømme som mennesket etterhvert oppnår ved sine tekniske og videnskapelige hjelpemidler fører mennesket til å forkaste en Gud som skulle lede menneskene ved å gjøre dem til slaver av naturlovene. Men hvis natur-religionene således åpenbart blir utryddet av den moderne sivilisasjon, og dersom kristendommen med voksende levestandard synes å dele deres skjebne overalt hvor den ligner for meget på natur-religionene — hva annet er så det enn en spore til å oppdage hva det er som *særpreger* kristendommen, i dens *egentlige* kjerne?

Svaret foreligger jo faktisk allerede i I. Mosebok, dersom vi ser etter. Hva vi leser der, er ikke at mennesket skal underkaste seg Gud ved å akseptere naturens herredømme. Beretningen er tvert om en oppfordring til mennesket om å *skape orden*, og aktivt lede skaperverket mot dets fullendelse. Gud åpenbarer seg allerede her som en der leder menneskeheten ved å utfolde i oss den *frihet* han har betrodd oss.

Men det er i Jesus Kristus at Åpenbaringen blir fullstendig: «Hva du gjør mot den minste av mine brødre, det gjør du mot meg.» Det nye bud hos Kristus: Å elske Gud ved å elske sin neste, er inspirasjonen bak neste-kjærlighetens «klassiske» former i Kirken — den tjene-gjering overfor de fattige og elendige. Budet forblir uforandret. Men om vi fortsetter nestekjærlighetens tradisjonelle gjerning, så fritar det oss ikke for å finne nye former, som imøtekommer menneskenes streben etter rettferdighet, lykke og fred *i dag*. I den nye dialog som nå blir til mellom Kirken og verden øyner vi et møtested for de to bevegelser: De som med utgangspunkt i det menneskelige søker hen imot Gud, og de som med Gudstroen som utgangspunkt virkelig og helt må oppdage det menneskelige. Den gode samaritan, han som Jesus Kristus holder frem som forbildet på nestekjærligheten — hva annet gjorde han enn en dypt *menneskelig* handling?

Det tjener ikke til noe å bortforklare, at det er en dyptgripende omvendelse i våre begreper om moral som avkreves av oss, dersom vi skal kunne møte den moderne verdens utfordring til vår tro. Vi kristne står

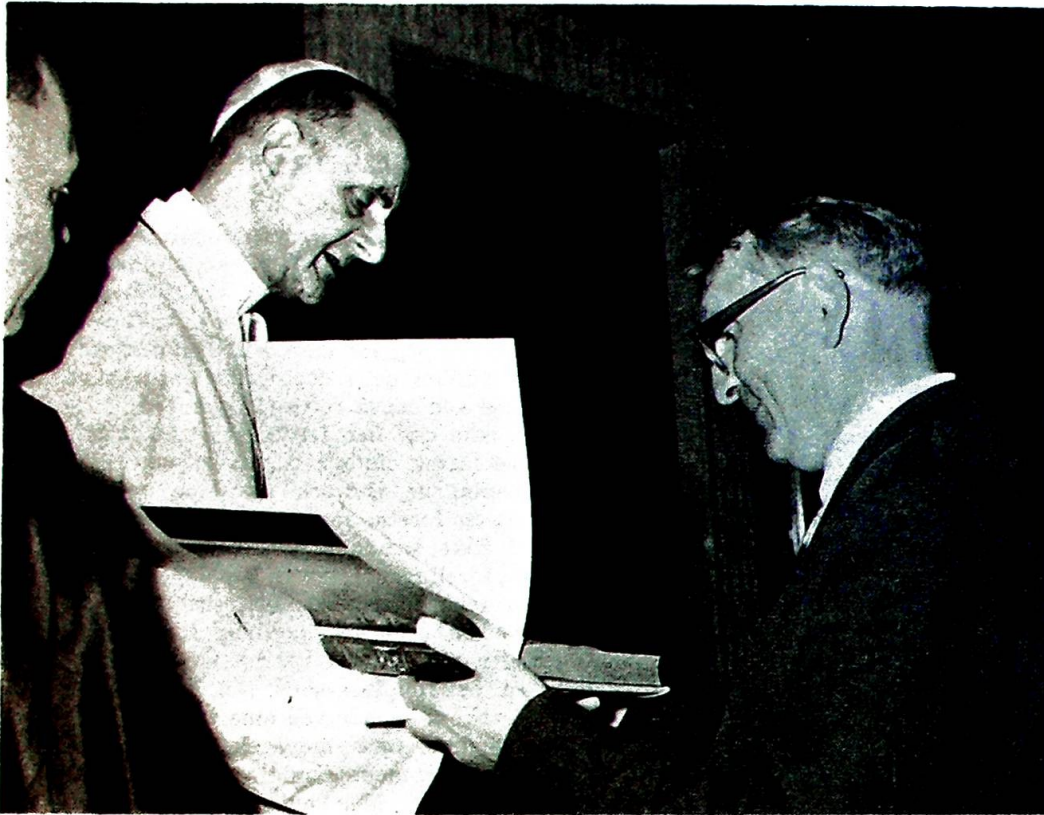
(Forts. n. side)

FRA PRO

av

pater

Finn D. Thorn

En av de markante begivenheter i norsk økumenikk i året som gikk: Norske lutherske teologers besøk hos pave Paul VI. Professor Einar Molland mottar her et verdifullt faksimile-eksempel av et gammelt manuskript som gave til norske teologer fra paven.

Allerede salig Henrik Ibsen hadde et åpent øye for Ola Nordmanns hang til — på Dovregubbens vis — å være seg selv nok. Vi har så lett for å forskanse oss bak de norske fjell i heilnorsk tilfredshet over vår egen fortreffelighet. Særlig ille blir denne nasjonale skavank når den gjør seg gjeldende på det religiøse område. Og det gjør den dessverre ofte. Således har Norge ord på seg for å være det mest underutviklede land i økumenisk holdning og forståelse. Da Det lutherske verdensforbund på kongressen i Helsingfors besluttet å opprette et økumenisk institutt for studiet av andre kirker, ikke minst den katolske, ble det vedtatt mot én stemme, en norsk. En så negativ innstilling betyr jo intet mindre enn å si at vi i Norge ikke bare ikke vil ha noe å gjøre med den katolske kirke, men vi vil ikke engang vite hva den er!

Den økumeniske innstilling betyr åpenhet overfor andre kristne og deres kirker, villighet til å lære av dem, og arbeide for å komme ut over egen isolasjon, så fellesskapet mellom de kristne kan utfolde seg rikere og sterkere. Provinsiell isolasjon gjør fattig, økumenisk åpenhet gjør rik. Hva kan grunnen være til at så mange norske kristne foretrekker den provinsielle isolasjon fremfor den økumeniske åpenhet? Det har sikkert mange grunner, både psykologiske og historiske. Men mon ikke én grunn

ikke som helgener ved utgangspunktet, under den ene moralske forpliktelse å sky synden — som om det menneskelige allerede var fullt ferdig i oss. Vi står tvert om plantet midt i det menneskelige foretagende, hver med vår personlige historie, underveis mot en helliggjørelse som vi ved utgangspunktet bare har fått spiren til. Den må slå røtter og vokse — litt etter litt må den forgrene seg inn i alle sider og i hele rikdommen ved et liv som langsomt menneskeligjøres, eftersom løgnen, selvisheten og voldsmakten vikler, og kjærligheten og freden tar dens plass.

er en ubevisst og instinktiv frykt for å miste noe som man holder for verdifullt? For norske lutherske kristne er Skriften alene grunnlaget for deres kristne tro. Den økumeniske åpenhet ville bringe dem i kontakt med kristne som ikke aksepterer dette prinsipp, og noe slikt vil de ikke utsette seg for. Men er ikke en slik engstelse for å konfrontere sitt eget standpunkt med andres et uttrykk for svakhet? Jeg tror det, av den enkle grunn at også norske kristne må ha en uklar anelse om at heller ikke de, når det kommer til stykket, lever på prinsippet Skriften alene. Alle kristne leser Den hellige Skrift slik de har lært det i den kirke eller det samfunn de tilhører. Å være luthersk kristen vil nettopp si å lese Skriften slik den lutherske kirke forstår den. Å være norsk pietistisk kristen vil si å forstå Skriften slik den leses og efterlevs i den tradisjon som kjennetegnes ved navn som Luther, Pontoppidan, Hans Nilsen Hauge, Gisle Johnson og Hallesby. Med denne luthersk-norske tradisjon slår store kretser av det norske kristenfolk seg tilfreds. Utenfor den føler de ingen trang til å gå. For et møte med andre og mer omfattende kristne tradisjoner ville kunne rokke dem i overbevisningen om at deres egen tradisjon er den eneste rette. Slike oppbrudd og nyvinninger kan være krevende. Da er det lettere å slå seg til ro med det man har, og være seg selv nok.

En slik provinsiell isolasjon kan på intet område opprettholdes i våre dager. På alle hold og i alle folk slår den sprekker. Ingen nasjon er lenger seg selv nok. På det religiøse og kirkelige område er den økumeniske kontakt mellom kirkene et faktum som ingen i lengden kan unndra seg. Også på den norske kirkeport banker økumenismen, og den ene representant etter den annen kommer innenfor og forteller hva som foregår blant de kristne verden over. Eller norske kristne reiser ut, og oppdager nye og rike verdier blant andre kristne. Året 1965 har ikke manglet slike økumeniske kontakter mellom norske kristne og andre.

VINSIALITET TIL ØKUMENIKK

NORSKE KRISTNE OG ENHETSARBEIDET

Det begynte i januar under bønneuken for kristen enhet. I Frogner kirkes kapell i Oslo ble der hver aften holdt en økumenisk gudstjeneste, der en av aftnene en katolsk prest for første gang ble innbudt til å preke. Ingen som opplevet det kunne unngå å føle at her skjedde noe som på en særlig måte åpnet for et større og videre fellesskap, det fellesskap som trass i det som skiller bunner i enheten med alle kristnes herre, Jesus Kristus.

BESØK I OSLO, OG I ROM

I mars måned var det intet mindre enn det 2. Vatikan-konsil som norske kristne på en meget virkningsfull måte ble konfrontert med. Det var den lutherske observatør ved konsilet — som sådan også den norske kirkes representant — professor Kristen Skydsgaard, som kom til Oslo og holdt flere foredrag om det viktige som er i ferd med å skje i den katolske kirke, og som kan betegnes som overgangen fra motreformasjon til medreformasjon. På Universitetet foreleste professor Skydsgaard for en fullpakket forsamling av teologer og andre interesserte over dekretet om Økumenismen. Dagen etter var det Menighetsfakultetet som fikk professorens besøk, og som fikk høre om det nye kirkesyn som kommer til uttrykk i konstitusjonen «Om kirken». I et offentlig foredrag kom Skydsgaard bl. a. med den oppsiktsvekkende opplysning at flere av de synspunkter han i sin tid hadde lagt frem i sin bok «Ja og nei til katolisismen» ikke lenger kunne fastholdes, siden så meget vesentlig nytt nå var kommet til fra katolsk hold.

I juni måned kom så årets største økumeniske sensasjon, med professor Einar Mollands og 21 norske teologiske studenters besøk i Rom, der de ble mottatt i audiens av pave Paul VI. Prof. Molland uttalte sin glede over på denne måte å bli mottatt av paven, og sa at også mange norske kristne med stor interesse følger det som skjer på konsilet, og ber for paven, på hvis skuldre der hviler en så stor og ansvarsfull byrde. Paven takket ved å sitere Paulus ord om å bevare Åndens enhet i fredens bånd, og ga sin velsignelse til de norske gjester og deres familier og land. Men som man kunne vente var et slikt besøk hos den katolske kirkes overhode mer enn den norske provinsialisme kunne tåle. Det var å overskride grensene for hva norske protestanter kan tillate seg; å besøke paven er ikke nordmenns vis. Slik lød røster fra Dovregubbens hall.

I juli måned ble norsk kristendom på nytt minnet om det som lever og utfolder seg utenfor dens gjerder. Det økumeniske fellesskap som kaller seg «The Fellowship of St. Alban and St. Sergius», som har som oppgave å fremme forståelse og vennskap mellom den ortodokse kirke og de vestlige kirker, først og fremst den anglikanske, hadde i år henlagt sin sammenkomst til Norge. Dette møte mellom øst og vest skjedde på Fredriksborg på Bygdøy, der ortodokse, anglikanske og lutherske kristne tilbragte noen dager sammen, med gudstjenester og foredrag. Fra katolsk side deltok pater Olav Norheim. Som det stadig skjer ved slike økumeniske sammenkomster opplevet deltagerne hvordan den personlige kontakt fjerner stengsler og åpenbarer den enhet som tross alt består mellom alle Kristi disipler.

I august kom så en fremtredende representant for den katolske kirke til Norge, en av Vatikan-konsilets teologiske eksperter, kanadiere Gregory Baum. Han deltok først i det katolske prestemøte i Hønefoss, og var deretter innbudt av Norsk kirkeakademi og Katolsk Studentlag til et møte på Fredriksborg, der han talte om den økumeniske bevegelses fremtid i lys av konsilet.

SLUTT PÅ ISOLASJONEN?

Disse begivenheter i det forløpne år gir løfter om at den isolasjon som hittil har kjennetegnet det kristne miljø her hjemme er i ferd med å ta slutt. Men det viktigste står ennå tilbake, å fjerne selve den mentalitet som frykter den økumeniske kontakt som en trussel mot ens egne verdier. I sin dybeste grunn er kristendommen et fellesskap, og dess rikere og mer omfattende dette fellesskap er, dess rikere blir den enkelte kristne som lever av dette fellesskaps rikdommer. Det kan ikke føre til annet enn åndelig fattigdom å ville være seg selv nok. Alt for lenge har Ola Nordmann stengt seg inne i de norske dalene. Tiden burde nå være kommet til at utsynet fra de norske fjell åpner for videre horisonter.

JOHANNA SCHWARZ:

Labyrintår

Vi som bor i labyrinten
har inte stolar och bord.
Vårt dagliga bröd i handen
äter vi gående
som tiggarbarn.

Vi som bor i labyrinten
får aldrig gå två i bredd.
Några går före
Några kommer efter
vi kan höra deras steg
och signaler.

Vi som bor i labyrinten
har alla sökt rädda återtåget
med sinnrikt tvinnade trådar –
tills de många återtågen
tvinnats till ett tåg
som aldrig kan lösas eller slitas.

Vi som bor i labyrinten
lärar oss dag för dag
att sjunga de åldriga
hymnerna om Mittpunkten –
Om ett stort mörker
och ett stort möte –
Om domarsätet
och utsiktstornet.
Credo et exspecto

Och en solvarm skrovlig sten...

En liten gutt kom til meg med en juletegning som han hadde laget. Den viste en by med mange hus under en stjernehimmel hvor én stjerne var større enn de andre.

«Det er Betlehem,» fortalte han og la hodet på skakke mens han spent ventet på min kritiske vurdering av verket.

«Det er en fin tegning,» sa jeg. «Men du har visst glemt jomfru Maria og Jesus-barnet.»

Han sendte meg et fortørnet blikk og pekte på det mest unanseelige av alle husene:

«Kan du ikke se dem, da?»

Men først da jeg så riktig nøye etter, oppdaget jeg at der var en åpning i den ene veggen hvor jeg kunne kikke inn. Og der inne var en ørliten krybbe med et barn så lite at jeg nesten måtte bruke forstørrelsesglass for å få ordentlig øye på det, og to små skikkelser, en på hver side av krybben.

Jeg ble sittende med tegningen i fanget etter at han var gått, og jeg var, som jeg så ofte har vært det, slått av et barns klarsyn. For selvfølgelig hadde han rett i sin fremstilling av Jesu fødsel som en tilsynelatende ubetydelig begivenhet. En gutt som, for den hvis øyne ikke hadde vært åpnet, må ha sett ut som et ganske alminnelig spebarn, var blitt født til en verden som hadde nok med seg selv; en verden som allerede hadde sine guder og skikker og tradisjoner, og som på ingen måte var innstillet på å forkaste det gamle for noe nytt.

Så syntes jeg plutselig at bildet skiftet. Jeg så julenisser i assorterte størrelser og fasoner, juletrær overlesede med pynt og med store gavehauger under, bugnende julebord og fulle kakebokser, tønner fulle av juleøl, julelys i mange farver og størrelser, julenek og halmbukker og julepynt med glitter og sløyfer og røde bær — og i et og annet hus, på et bord og nærmest glemt i julefeiringen, en ganske liten stall med et barn i en krybbe, og to skikkelser, en på hver side av krybben.

Og jeg ble sittende og tenke. Om det virkelig er slik i de fleste norske hjem at barnet i krybben er like glemt som dåpsbarnet i *Pieter Brueghels* kostelige maleri av dåpsgildet, bør vi ikke da stille oss spørsmålet: Hva er det egentlig vi feirer? Vi feirer jul, sier vi med den mest skråsikre selvfølghelighet. Men hva er så jul?

DEN FØRKRIKNE JUL

I førkristen tid var *joulu* eller *jól* navnet på en nordgermansk fest; man vet ikke nøyaktig når i løpet av året den ble feiret, men man antar at det har vært på senhøsten eller tidlig på vinteren. Og det kan tenkes at vi er nærmere sannheten enn de fleste av oss aner når vi sier at vi feirer jul; vi har blant våre juletradisjoner adskillige skikker som antagelig er levninger av denne hedenske festen.

Stort sett godtar vi våre juletradisjoner uten spørsmål. Vi tenker ikke over at de er et slags museum som viser glimt både fra våre forfedres forestillingsverden og fra andre ikke-kristne miljøer. Men om vi virkelig vil vite hva vi feirer i slutten av desember, er det kanskje ikke så

dumt å betrakte noen av våre juleskikker fra denne synsvinkel.

Den tradisjon som de fleste nordmenn — av grunner som jeg av pietet for våre forfedre skal unngå å komme inn på — automatisk antar har røtter i hedenold, er brygging og konsumering av øl. Og dette er en antagelse som man kan finne bekræftelse for. Så langt tilbake som omkring 900 sier skalden Torbjørn Hornklofi i *Glymsdråpa*, et kvad han diktet om Harald Hårfagre:

*Jul drikker han ute (på tokt)
om han ene får rå,
den fremsynte fyrste,
og leker Frøys lek.*

Og ned gjennom århundrene har uttrykkene «å drikke jul» og «å feire jul» vært temmelig synonyme.

I hedensk tid var juledrikkingen antagelig av religiøs art; rusen skulle skape forbindelse med gudene og fellesskap menneskene imellom. Drikken ble viet til Odin og Frøy og Njord, og der ble drukket for fred og godt år. Med kristendommens innførelse ble juledrikkingen på ingen måte avskaffet, men den fikk ny symbolsk mening. Ågrip, det eldste norrøne oversiktsverket over norsk historie, forteller om Olav Trygvason at han forbød drikkingen av offerøl, og isteden fastsatte at der skulle være høytidsøl til jul og påske, dessuten ved jonsmessetid om sommeren og ved mikkelsmessetid. Og Gulatingsloven sier uttrykkelig at ølet skulle signes julenatt «til takk fra Krist og Sankta Maria, til godt år og fred».

At juleølet er en gammel institusjon, er altså mange nordmenn klar over. Men færre har noen forestilling om hva tradisjonsbakgrunnen kan være når det gjelder ribben og skinken. Det er imidlertid en alminnelig mening blant folk som driver med forskning av gamle skikker, at vår julegris kan spores tilbake til den hedenske julefesten som var en kombinert høstfest og fruktbarhetsfest; svinet var fruktbarhetsguden Frøys dyr, en galte ble ofret til ham og var hovedretten ved festmåltidet. Man vet forresten ikke hva Torbjørn Hornklofi sikter til når han i *Glymsdråpa* i forbindelse med julen nevner «Frøys lek», men en sammenheng med denne gudens tilknytning til festen har det antagelig.

Vi har bevart flere skikker som viser at julen en gang var en høst- og fruktbarhetsfest. Blant dem er skikken å sette ut julenek; neket skal opprinnelig ha vært et offer av årets høst for å sikre neste års avling. Vi har andre levninger av denne høstfesten i bruken av halmfigurer av forskjellig slag, et eksempel er de svenske halmbukkene som i senere år har hatt en renessanse. Når en slik høstfest her i Norden ble holdt så sent på året, mener man det var fordi de usikre værforholdene under kornhøsten gjorde det vanskelig å feire en samlet høstfest i forbindelse med innhøstningen. Festen ble derfor utsatt til alt kornet var tresket; dette skulle, etter vanlig regel, være ved juletid.

En del juleskikker som ikke lenger eksisterer, men som vi kjenner fra gamle beretninger, har også hatt å gjøre med halm. Gulvet skulle strøs med halm til jul, og der var regler for hvordan denne halmen skulle bæres inn.

VÅRE JULESKIKKER FRA?

HANUKKAH OG KRISTMESSE

Julehalmen ble tillagt magisk kraft; den ble brukt til å ta varsel av for neste års avling, kors av julehalmen ble lagt på akrene, og dyrene ble føret med den før de ble sluppet på beite om våren.

En annen juleskikk som man mener har forbindelse med den gamle fruktbarhetsfesten, er baksten av de spesielle julebrød. Disse brødene skal ha sin opprinnelse i de såkalte «såkakaker», som skulle bakes av korn fra det siste neket som var blitt innhøstet, og som siden skulle smuldreres og strøs over markene om våren. Det kan tenkes at

vår julebakst er en etterkommer av «såkakene»; tradisjoner forskjellige steder i Skandinavia tyder på det.

Selve overdådigheten av mat og drikke i julen har også sin betydning ifølge tradisjonene fra gammel tid. Folk trodde at slik som julen var, skulle neste år bli; derfor var det om å gjøre å sette frem det beste huset formådde.

FRA SANTA CLAUS TIL JULENISSE

Og flere av våre gamle juletradisjoner hadde å gjøre med mat og drikke; en som hvert barn har hørt om, er skikken å sette ut grøt på låven til nissen. Men selv om nissen fremdeles er en del av vår julefeiring, er det ikke på låven man venter å finne ham i våre dager. Han er blitt flyttet til byens stormagasiner, og der er han blitt utstyrt med gavesekk og rød dress og gjort til symbol for julens kommersielle side, salget av julegaver og julepynt; dessuten, som for å legge tort til forsmedelsen, er han blitt snytt for grøten. Denne rollen som julenisse er blitt vår hjemlige nissefar til del i løpet av de siste hundre årene; den er blitt hans lodd fordi gjensidig påvirkning har bragt likhet inntil forveksling mellom vår lille tusse med toppluen og julemannen, som i de engelsktalende land heter Santa Claus eller Father Christmas, i Tyskland Weihnachtsmann og i Frankrike Père Noël. Og julemannen har sin opprinnelse i St. Niklas-skikkelsen, som igjen er vokst ut av legenden om St. Nikolaus, biskop i Lilleasia i det fjerde århundre. Det stamtre vår nisse har bragt til denne forunderlige kombinasjon av tusse og biskop fører, som de fleste er klar over, tilbake til husnissene. Men det går adskillig lenger; det leder til haugbonden, gårdens rydningsmann som var gravlagt i haugen og var gårdens beskytter. Julen var i gamle dager ansett som en tid da de døde gikk igjen, i større antall enn til vanlig, og var mer påtrengende; mange forskere mener at den hedenske julefesten, i tillegg til å være en fruktbarhetsfest, omfattet en kult av de døde. Det var en selvfølge at haugbonden måtte vises særlig omsorg ved denne tiden, både mat og drikke måtte settes ut til ham.

Man måtte også ta hensyn til de mange andre gjengangere som var på ferde i julen; de dro rundt i store flokker. For å blidgjøre dem lot man julematen bli stående fremme på bordet hele juletiden, eller i hvert fall selve juleaften, så de kunne få sin del. Det er, kan hende, en noe uvant tanke når man forsyner seg fra julebordet på en av byens bedre restauranter at den stående julebuffet kan ha en slik opprinnelse.

En enda mer fremtredende plass i vår julefeiring enn nisse og julebord har juletreet fått. Om dets opprinnelse vet man imidlertid svært lite. En vakker legende forteller at St. Bonifatius, Tysklands apostel, i det åttende århundre erstattet hedningenes hellige ek med en gran pyntet til ære for Jesus-barnet. Men faktiske opplysninger om juletreets eksistens møter man ikke før på femtenhundretallet i Tyskland; hit til Norge kom det først i forrige århundre. Adskillige forskere mener at juletreet, som så mange av våre andre juletradisjoner, har forbindelse med gammel fruktbarhetskult.

(Forts. n. side)

For øvrig er det ikke bare nordisk og germansk heden-tid som har gitt oss juletradisjoner; vi har også arvet skikker fra de gamle romere. Tradisjonene fra deres *saturnalia* og fra kalenderfesten, nyttårsfeiringen som etterhvert fortrengete *saturnalia* og overtok mange av den eldre festens skikker, ble en del av den verdslige feiringen av Kristi fødsel. En av de romerske nyttårstradisjoner som har nådd våre breddegrader som en del av vår julefest, er utvekslingen av gaver. En fornøylig detalj er forresten at allerede de gamle romere i forbindelse med kalendefesten spilte terninger om nøtter og småpenger.

Blant våre juleskikker er der også en del som har bakgrunn i mer enn én tradisjon. Julenissen er ett eksempel. Et annet er den skikk å pynte husene med blomster og grønt; romerne pyntet templer og hjem med blomster og grønne grener til sin *saturnalia*, de gamle keltere brukte misteltein på tilsvarende måte, sakserne brukte kristorn. Et tredje eksempel er vår bruk av lys ved feiringen av høytiden. Jødene brukte og bruker fremdeles lys ved sine fester, de gamle romere gjorde det ved sin nyttårsfeiring; vår bruk av lys har imidlertid også nordiske røtter som går tilbake til tradisjoner omkring juleilden og fruktbarhetskulten. Ilden skulle verne mot overnaturlige vesener, og særlige forskrifter gjaldt hugst og innbæring av juleveden; tilsvarende forskrifter gjaldt for julelysene, og en lignende magisk kraft ble tillagt dem. Forbindelsen mellom ildsted og lys viser seg videre i at både asken fra juleilden og talgen fra julelysene ble ansett som fruktbarhetsfremmende og dessuten brukt som legemiddel for dyrene.

Når det gjelder bruken av lys, har vi forresten her i Norge i senere år tatt opp en skikk som er ny for oss; en tradisjon vi har lånt direkte fra jødedommen. Dette er bruken av den jødiske *Menorah*; for hver jul ser man i flere vinduer dens syv lys. Denne syvarmede lysestaken brukes av jødene blant annet i forbindelse med deres feiring av *Hanukkah*, en fest som faller i slutten av desember og feires til minne om at Judas Makkabeus i året 165 før Kristus gjenviet templet i Jerusalem til den ene Gud.

JULESKIKKER OG KRISTEN JUL

Når man slik tar for seg vår temmelig brokete blanding av juletradisjoner, kan man vanskelig unngå å få styrket det inntrykk at barnet i krybben er en svært ubetydelig del av vår fest; det ser ut som om han ennå i vår tid kommer til en verden som hverken kjenner eller venter ham. Og det kan virke noe ironisk at man, i de mange norske hjem hvor Kristmessen bevisst eller av mangel på interesse blir ignorert, trofast holder ved like tradisjoner fra gamle hedenske fester.

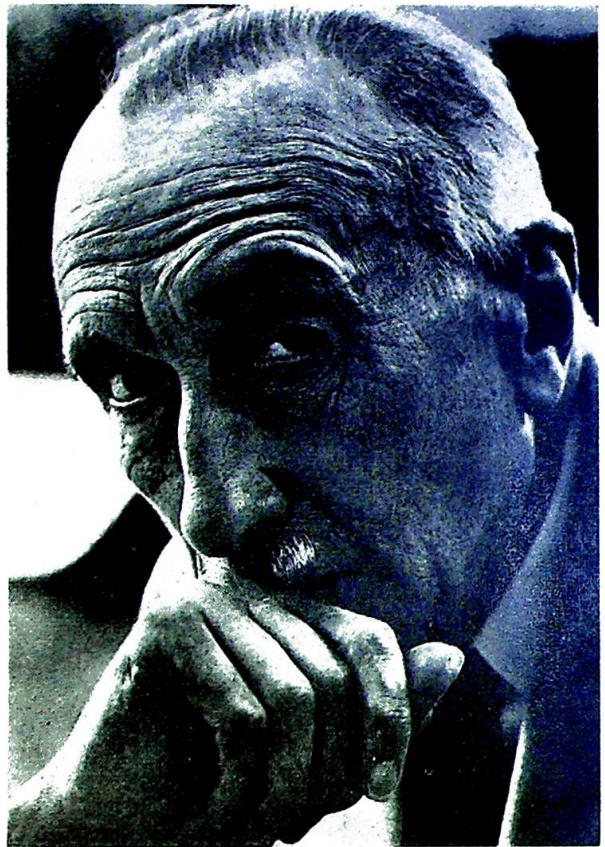
Men for den som bevisst ønsker å feire en kristen jul, reiser spørsmålet seg: Bør vi kaste på skraphaugen alle våre hedenske juleskikker?

Jeg har vanskelig for å tro at det er nødvendig; jeg er ikke engang sikker på at det er ønskelig.

«Han kom til sitt eget,» sier evangelisten Johannes om Jesus Kristus. For den som tror på ham, kan det gi julen et dypere perspektiv, en særlig mening, at hedenskikkene ennå lever i vår julefeiring. De representerer den verden han kom til, den verden som til tross for at den ikke ante noe om hans komme og ikke kjente ham, allikevel var hans egen; de vidner om den gudslengsel som kan finne sin oppfyllelse i ham, om den frykt han kan fri menneskene fra, om den festglede som kan bli fullkommen bare i ham. Og i ham kan både skikkene og den verden

FRANCOIS MAURIAC:

FRELSE, IK

Jeg ser ikke en opplagt sammenheng mellom et folks moralske liv og dets religiøse tro fordi jeg er overbevist katolikk. Nei, så enkelt er det ikke. Det finnes neppe en kristen som ikke ville nøle ved spørsmål som disse: Ble det begått færre forbrytelser i troens århundreder i de land hvor religionen gjennomsyret hele tilværelsen enn det begås i våre dager? Fantes det mer respekt for mennesket? Var menneskene mer herre over sine drifter enn de er i dag? Ble ikke all politisk ordening bestemt av den sterkeres lov?

Hvis ingen kan besvare disse spørsmål med et helhjertet ja eller nei, hvis det i tider da kristendommen bestemte tankene og gjennomsyret sedene, tross hellighetens alle underverker, fremdeles var Kain som hersket, ja, da burde det være tilstrekkelig grunn til at vi vegret

de står for bli gjenviet, som templet i Jerusalem, til den ene Gud som har skapt alt.

Og så er det kanskje ikke så malplasert, når vi vet hva de tennes til minne om, at vi lar lysene fra jødene *Menorah* skinne i våre hjem ved juletid; disse lys som er blitt det jødiske folks symbol for Guds ord til profeten Sakarias: «Ikke ved makt og ikke ved straff, men ved min Ånd, sier Herren, hærskares Gud».

Vera Henriksen.

KE MORAL

oss mot å hevde forbindelsen mellom et folks religiøse tro og det moralske liv uten nærmere undersøkelser.

På den annen side kan man konstatere at alle våre nye kunnskaper — utviklingen her faller sammen med slutten på den «teologiske epoke» og med rasjonalismens triumf — eller menneskenes voksende herrevælde over kreftene ikke markerer noen tilbakegang i den menneskelige grusomhet. Man er fristet til å si: Tvertimot. I den tid da man som Nietzsches Zarathustra kunne si at «Gud er død», har denne grusomhet vist seg, om ikke hissigere, så idet minste i en helt ny synsvinkel.

Ved første øyeblikk virker det nok som om det er en sammenheng mellom verdens avkristning og de totalitære fenomener. Man kan påstå at mennesket faktisk har tapt all verdi som individ siden det tapte sin sjel. Uttrykket «menneskemateriell» dukket opp i Tyskland i dagligtale under den første verdenskrig, og vi franske lo av det. Det burde ha fått oss til å fryse for det ga signalet til en tid hvor vi med egne øyne skulle se hvordan millioner av menn og kvinner og millioner av barn under fjorten år ble torturert og brent eller brukt som forsøkskaniner.

Vi bør i sannhet også legge til at Russland hvor den samme nedvurdering av individet foregikk var mer gjenomsyret av kristendommen enn noe annet land. Så snart bolsjevikene kom til makten, gjennomførte de en systematisk avkristning av de kommende generasjoner, noe som innebar en erkjennelse av at de kristne ville ha bydd dem en uovervinnelig motstand. Bolsjevikene hadde ikke klart å beherske Russland hvis det hadde forblitt Det Hellige Russland.

Og enda en ting om jeg synes er nært forbundet med Guds død: og på det punkt tror jeg statistikken gir meg rett, selvmordet.

Likevel står jeg fast ved at land med kristen kultur som jeg innledningsvis konstaterte, hverken har vært mindre grusomme eller vellystige enn vår egen tid.

Alt tyder på at det i menneskets innerste finnes et som er ugjennomtrengelig for all religiøs innflytelse. Fornekter jeg allerede av den grunn religionens betydning for et folks moralske liv? Nei, absolutt ikke. Men jeg stiller problemet på en annen måte. Det fantes i de kristne århundrene, akkurat som det finnes i dag, et lite og likevel ganske stort antall menn og kvinner som ikke bidro til blodsutgydelsene, men i stedet pleiet sårene, som ikke brukte sitt liv til å samle rikdommer, men som villig tok imot fattigdommen, som ikke frenetisk klamret seg fast ved et levende vesen, men som prøvde hvert øyeblikk av sitt liv å bli verdig til den eneste kjærlighet de trodde på. Kort sagt, mennesker som ikke tok noens liv, men isteden ga sitt eget, av og til bokstavelig, til døden.

Dermed er jeg fremme ved det som er min oppriktige mening. Spørsmålet gjelder ikke den mer eller mindre klare forbindelse mellom religiøs tro og alminnelig moral. Det viktigste i en menneskehet hvor det onde bryter frem med konstant intensitet, såvel i sin individuelle som i sin kollektive form, er at helligheten eksisterer. Og jeg bruker ikke ordet i den betydning Kirken gir det når den på

sine altere opphøyer dem som den anser verdig. Jeg tenker på den blyge dagligdagse helligheten hos visse menn og kvinner. Disse menneskene oppveier alle forbrytelser med den stille heroismen i sine liv.

Kristus har ikke kommet for å gi verden en ny moral, men for å frelse den. En kristen følger hans eksempel og preker ikke moral for verden, på ett eller annet sett gir han sitt liv.

Han gir sitt liv, han ofrer seg. Kriteriet på kristen fullendelse er offeret. Og derfor ville jeg, hvis jeg ikke trodde det fantes noen Gud, bekjempe religionen selv om man forsvarte den med den skammelige formelen om at «det trenges en religion for folket». For jeg benekter at det på dette område kan finnes gode løgner. De mennesker som forsvarer religionen, ikke fordi den er sann, men fordi den er nyttig, de selger etter min mening altfor billig de menneskelige ofre den krever. De glemmer at kristendommen er korsfestet religion, og at den i disse nitten århundrene har korsfestet naturen. Hvilket ikke betyr at den ikke samtidig har vært en kilde til glede og skjenket indre fred til utallige sjeler.

Om jeg for min del samtykker i en slik frivillig selvpoffring hos den lille del av menneskeheten som har viet sitt liv til Kristus, skjer det bare fordi jeg tror at livet har en retning, et mål. Jeg har aldri kunnet akseptere at livet skulle ha sin opprinnelse i den evige materie, uten en første årsak. At den opprinnelige amøbe som oppsto av ingenting skulle ha vært froet til hele den menneskelige tanke, til kjærligheten i alle disse hjerter som ennå ikke har begynt å slå, til all filosofi, all musikk, til det ansikt og det blikk som vi har elsket. Jeg tror på Gud.

Men om det uendelige Vesen eksisterer, kan intet spørsmål være viktigere enn det å få vite om det har åpenbart seg. Da stilles vi innfor dette faktum *Kristus* som har holdt stand mot alle angrep fra den historiske kritikk, et faktum vi kan bekrefte i dette nådens år.

I troens synsvinkel ettergir Kristus, som alltid er nærværende, verdens synder og tar dem på seg. Og i hjertet av vår forbryterske verden øker han tallet av dem som strever etter å ligne ham. Han gjør oss ikke mer «passende» og heller ikke mer måteholdende i våre begjær, tvertimot gjør han oss bokstavelig talt mer ufornuftige.

Hva skal jeg si for å sammenfatte dette? Jeg medgir at det finnes en viss sedlighet som kan forveksles med hygiene og som, fra en velordnet stats synspunkt, sikkert vil være å foretrekke fremfor Korsets ufornuft. Men for meg forblir altså det viktigste spørsmål ikke å vite om religionen er nødvendig for den alminnelige moral, men om den er sann. Og om vår verden, hvis undergang står skrevet allerede i videnskapens landevinninger, om vår verden til slutt, tross atomsprengningene, skal frelses.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Hallvard Rieber-Mohn (ansvarshavende) og Åge Rønning.

Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo 3.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21.

LITTERATUR

For en ny generasjon

Odd Nansen:
FRA DAG TIL DAG.
Dreyer.

Odd Nansens berømte dagbok fra Grini utkom i 1947, i år, atten år senere, kommer den i ny utgave fra Dreyer. En ny generasjon som kanskje ikke engang kjenner navnet på Grini-leiren, vil i Nansens bok få okkupasjonstiden inn på livet, en dramatisk beretning med ganske enkle ord om menneskelig djevleskap — og menneskelig storhet og evne til å holde ut.

Dette er i dag ikke først og fremst en bok for eldre som vil minnes dystre tider. Det er en bok for de unge, de som ble født i de to tre første årene etter krigen.

A. R.

☆

Bibelforskning

Werner Keller:
MEN BIBELEN HADDE RETT
Dreyer.

Vi får i år en biligutgave av Kellers spennende beretning om hvordan forskning og arkeologiske funn etter hvert har bekreftet mange av Bibelens beretninger. Mange norske katolikker blant annet vil sikkert sette pris på tilbudet, arkeologenes detektivarbeid og det materiale de kan legge frem interesserer.

A. R.

☆

Redaksjonen har også mottatt:

John F. Kennedy: EN NASJON AV NASJONER, Ansgar.

Dr. theol. J. van der Burg: FORKLARING AV DANIELS PROFETIER OG JOHANNES ÅPENBARING. (En særlig

Nei, Manoel. Så merkelig det kan høres, heter det eldste menneske vi vet om ikke Methusalazar!

(Catholic Herald)

imøtegåelse av adventistenes og Jehovas vidners tolkning), utgitt av Katolsk sogneprestembede, Arendal.

Niels H. Gadegård: DE FREMMEDE RELIGIONER, Aschehougs søndagsbibliotek.

Erica Anderson: ALBERT SCHWEITZER — VENNSKAPETS GAVE, Ansgar.

Stein Balstad: SKOGENE BRENNER, Ansgar.

Richard Collier: GENERALEN (om William Booth og Frelesarmeen), Dreyer.

* Over 100 portugisiske katolikker har sendt sin regjering en skarp anklage mot dr. Salazars regime som de kaller «en kristen skandale». De sier at makt-haverne i 40 år har brukt Kristi navn som et dekke for en nasjonalisme og en totalitarisme som den kristne samvittighet ikke kan godta. «Det er en skandale at så mange katolikker har fornektet Kristus korsfestet i de fattige og forfulgte for å tjene de som faktisk er undertrykkere», heter det.

Underskriverne hevder at myndighetene har underslått eller sensurert viktige meldinger og nyheter, selv pavenes erklæringer har blitt beskåret når de ikke passet regjeringens politikk. Diskusjoner om encyklikaen Pacem in Terris har blitt stoppet, og pave Pauls julebudskap siste år ble beskåret for å få vekk appellen om internasjonalt samarbeide og vennskap.

* Ålborg katolske sogn har byggeplaner. Det skal bygges en ny fløy med plass til 10 klasser til byens katolske skole, og man har også kjøpt en grunn like ved Europaveien syd for Fredrikshavn for å bygge en «autostradkirke». Det kommer hvert år fler og fler turister som over Fredrikshavn skal videre til Norge og Sverige.

VIETNAM

Efter paven appell om hjelp, setter amerikanske katolikker nå enda mer inn på å hjelpe Vietnam. Catholic Relief Service har sendt fire eksperter til landet for å starte et flyktningeprogram og dessuten økes sendingene av tøy og medisiner.

Også fra australsk side har man fulgt paven oppfordring. De australske biskopers Caritasorganisasjon har garantert opptil 20 000 australske dollars til fordel for flyktninger og andre krigs ofre i Vietnam. Den første store sending av tørrmelk forberedes, og det er satt av en sum til innkjøp av tolv tonn salt, salt er stor mengde i det krigsherjede land.

PLATE - PRATE - og HYGGEKVELD

i bokhandelen i Akersveien fredag 17. desember! Åpent til kl. 20 for alle som vil høre grammofonplater eller velge en bok e.l. i ro og mak.

De andre dager før jul åpent til kl. 18. (Lørdag til kl. 15.)

ST. OLAV BOKHANDEL

Akersv. 5, Oslo 1 - Tlf. 42 31 70

ST. HALLVARD KIRKE

mandag 20. desember kl. 19.30

MUSIKKAFTEN nr. 2

Medvirkende: Alf Møller, baryton.
St. Hallvardguttene.
St. Hallvard kirkekor.
Ved orgelet: Dir. Øistein Vogt,
Pater A. Castricum O.F.M.

Program: Arcadelt - Vittoria - Händel
Agazzari - Hensel - Mozart

tilslutt på våre spørsmål om de første og de siste ting. Og for vårt vedkommende har verdenshistorien siden den tid vært historien om menneskenes kamp for og imot den åpenbarte Gud som var så anderledes enn alle menneskenes myter om Gud og gudene — som ga, hva menneskene aldri hadde drømt om at Gud ville gi dem, og krevet ting som menneskene aldri hadde tenkt på at Gud kunne forlange av dem.

Denne tro er *vår* tradisjon. Men det gamle hedenskap levet helt og fullt i tradisjon — og overalt slo kristendommen ned midt i folkens tradisjon, valgte ut, som den der har autoritet til å veie, vrake og bevare. Den hevdet at den kom med Guds løsning på alle verdens gåter, og den tok imot alle hedenskapets forsøk på å finne løsninger — forkastet en hel del som rent forkjørt, rettet på noe som var bortimot riktig, og til ett og annet svarte den: ja, det er riktig gjettet. Vi kan ikke finne tilbake til det gamle hedenskap, for vi kan ikke gå tilbake til vår egen før-kristelige tradisjon som om ikke opplevelsen av kristendommen ligger imellom. Det moderne hedenskap er en ny ting — en krigserklæring mot en Gud som har talt, hvor det gamle hedenskap var kjærlighetsdikt til en Gud som skjulte seg, eller forsøk på å innynde seg hos det guddommelige hvis makt menneskene sporte omkring seg.

Den gamle mytologi diktet om Gud og hans familie og personifiserte utslagene av hans *Wirken und Weben*. Den nye mytologi forsøker å dikte vekk Gud og dikte om menneskenes verk og menneskenes *Weben und Wirken*. I det gamle hedenskap trodde menneskene at de stammet fra guder. I det nye hedenskap forsøker menneskene å tro at gudene stammer fra menneskene.

Og vi som hadde smilt overbærende av våre gamle læreres formeninger om den Gud som skulle ha skapt menneskene — fordi hver av våre lærere bare kom med et forstørret fotografi av seg selv, og påsto, dette var det ekte, riktige, lignende ane-bilde — vi lo ganske åpenlyst av de nye lærere som påsto at de kunne skape Gud og guder. Men etter at vi hadde ledd lenge og vel av alle de andre som prekte sine egne illusjoner og idiosynkrasier, måtte vi spørre oss selv: Enn du, som ikke har noen tillit til andre menneskers subjektive tro — hva er din egen tro? Du mener at du har gjennomskuet naiviteten i alle de andres solipsismer. Men da kan du heller ikke tro på deg selv, uten å melde deg ut av menneskenes brorskap.

Fra det dypeste og innerste i oss hvisket en stemme — og vi fikk den første anelse om at der var En som talte i oss, som ikke var vi selv, men En som bodde i oss — at den om ser seg selv som en unntagelse fra menneskenes alminnelige, skrøpelige slekt er en forreder. Enda visste vi neppe selv hva vi forrådte, eller hvori forrederiet besto. Vi hadde hørt så megen snakk om solidariteten mellom menneskene så vi hadde aldri enda kunnet oppdage at menneskenes solidaritet virkelig er en kjensgjerning.

Så var det at vi oppdaget, der var *en* makt i verden som lærte menneskenes solidaritet i én eneste stor fallitt — syndefallet; solidariske som medarvinger alle sammen til Hans gave som betalte vår gjeld. Vi oppdaget, at denne makt var de enige om å frykte og hate og forsøke å unnslippe, alle de som forsøker å innkapsle seg i sine egne selvskapte illusjoner. Om de ikke var enige om noe annet,

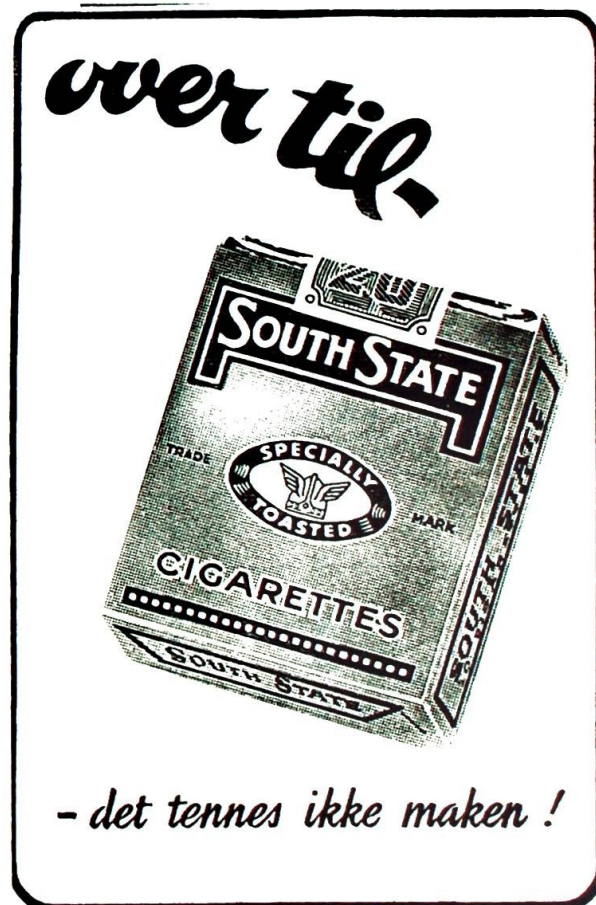
så var de enige om ett: motstanden mot den katolske kirke. Og vi oppdaget at der var noe som reiste seg til motstand mot dens krav også i vår egen menneskelige natur. Det var en motstand som ikke lignet vår lattermilde tvil overfor alle de andre menneskelige religiøse konstruksjoner og alle de andre livsanskuelser som var blitt tilbudt oss. Det var som om vi hadde kommet til å røre ved et element fra en annen verden, og for første gang i vårt liv følte vi skrekken for noe overnaturlig. Vi kan gjøre Gertrud von Le Forts ord til våre egne: *Ich bin in das Gesetz deines Glaubens gefallen wie in ein nackendes Schwert.*

At den som vil vinne sitt liv først må miste det — det fikk vi siden lære. For noen av oss falt det lett å lære det, for andre tok det lang tid. Noen av oss ble lenge ved å føle seg som ville dyr der var falt i den himmelske jakthunds vold. Andre følte straks, det var vår egen Far som vi var blitt røvet fra engang for så lenge siden, så vi ikke husket hvem vi var, men vi kjente Ham igjen på Hans første ord.

Ett skulle vi imidlertid alle sammen være istand til å forstå — frykten som ligger på bunden av den moderne verdens motstand mot Kristi Kirke; verden er ikke reddere for Gud enn vi var for Ham, i mange år eller i ett eneste siste øyeblikk, før vi ble nødt til å overgi oss til Ham.

Denne frykt har vært vår egen frykt. Troen og kjærligheten har vi fått om gaver av Hans Ånd — så meget eller så lite som vi har evnet å ta imot Hans gaver i våre snevre hjerter. Det blir lite nok for de fleste av oss.

(Forts. n. side)

Men — der var en dag for lenge siden, for snart to tusen år siden, at en ung kvinne kom gående til sin gamle frendekones dør. Og da den gamle husfrue hørte sin unge gjests hilsende stemme, gikk hun henne imøte og hilste henne: «Min Herres Mor!» Og den unge kvinne brøt ut i lovsang: *Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus in Deo Salvatore meum.*

Hva jublet de to kvinner for og hva bygget de sin seierssikre tro på? Bare på englesyner og englerøster og på håpet om det verk som et ufødt barn skulle gjøre — Han var ikke født enda, Han som skulle skape nye himler og en ny jord.

Det kan se ut sommetider som om det håp vi katolske kristne setter imot Allverden i dag er like spedt og skrøpelig og lett å tilintetgjøre som det lille barn i Marias armer, som Josef berget ut av den nattemørke småby i Jødeland og flyktet til Egypten med. Vår egensindighet kan synes like meningsløs som apostlenes, da de satte sin tro mot et verdensrikes utallige overbevisninger og troer. Kanskje det er den oppgave som er blitt gitt oss, vi som har tvilt på alt og på alle, før vi kom til troen på Jesus Kristus i Hans mystiske legeme, Kirken — at vi skal vidne om det menneskelige overmots avmakt mot Hans makt. For vårt overmot var sannelig ikke lite, og det var sterkt, som ensomme menneskers overmot alltid er. Og vi bekjenner at vi er Hans fanger, og Hans åk er lett og Hans byrde er mild.

er glad for, at man dog kan smelte Jærn af dens unyttige Al — og da der jo kun kan «konstrueres» ud af Cementen, skammer deres graa Klumper sig og gemmer sig i Gruben, til vi finder dem frem og forvandler dem til saa fint et Mel, at det ligner det, man bager Hostier af ... Naturens Offertorium!

Konsekrationen, hvorved Materialet gøres sakralt, sker paa Bygmesterens Alter: Tegnebordet, naar en Kunstner-aand, som Gud Herren har blæst paa, forvandler Stoffets Væsen til at blive Aand, saa en Mesterhaand paa Stilladset af dets Skikkelse kan forme noget, Gud kan bo i. —

Lad gaa! vil man sige, men Tidens Materialer har dog ikke megen Mulighed for at utrykke *Würde!* Træet har det da, naar man lader det staa i Egenværd og ikke krænker dets Spor af Liv og Væxt med Maling. Den, der

(Forts. n. side)

«BISPEVALG» I DEN KATOLSKE KIRKE?

EN BRITISK RØST

* I The Guardian hadde nylig journalisten Brian Wicker en kommentar hvor han kom inn på valget av biskoper i den katolske kirke. Etter hans mening blir det nødvendig i tiden efter Konsilet å komme frem til en ordning som gir legfolket en mer aktiv del i utvelgelsen av biskopene. Wicker sier at han synes det er absurd at man for eksempel på et tidspunkt da Kirken har fått sitt dekret «de Ecclesia» peker ut en ny administrator for det store erkebispedømmet Birmingham uten at noen av de omtrent en million troende i bispedømmet har vært tatt med på råd. Dette er ganske enkelt uforenlig med de nye tanker om legfolkets rolle i Kirken, skriver han.

ABONNEMENT FOR 1966

Vennligst bemerk: Alle abonnements på innen- og utenlandske blader fortsetter automatisk hvis de ikke blir oppsagt innen 20. desember.

ST. OLAV BOKHANDEL
Akersv. 5, Oslo 1 - Tlf. 42 31 70

Kirkeguttekorset ST. HALLVARD-GUTTENE

Dir. ØISTEIN VOGT
Enerhauggt. 3 - Tlf. 68 55 82
Skriftlig søknad.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO
Urlegt. 29 II, tlf. 68 08 68
Kontortid 12—13
mand., onsd., fred.

LEGMANNSRÅDET
OSLO KATOLSKE BISPEDØMME
Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

KATOLSK INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.
P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE
Kontortid hver onsdag kl. 11—13.
Akersv. 5, Oslo.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hammerfest
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hønefoss
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Lillestrøm
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård	}	Tromsø
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Trondheim
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.	}	Tønsberg
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

har lært at elske Antikkens Tanagra-Figurer, fryder sig ogsaa over Lerets sobre, ærlige Tale, selv hvor den artikuleres i Mursten. Cementen er i hvert Fald ærlig, som Kalken altid har været det; den protesterer ikke mod at blive tonet ved Iblanding af Jordfarver, der er lige saa redelige som Sydens Okker, Umbrisk Rødt og Terra di Siena; den taaler, at Støbeformens Træ sætter Aftryk paa den, eller at Lyset over dens Flader brydes i Profile-ring; hvorfor for Resten ikke indlægge Felter i den af dens Slægtning: Brændtler? eller bedre: af glaseret Ler eller Keramik? Man kunde ogsaa klæde den, som man klæder Evangeliebogen i Gyldenstryk, ved at give den noget saa ur-nordisk som et Tjæld af de moderne Farveklip. Her er Plads for Farverne, selv i abstrakte Figurer. Selv Støbejern er hæderligt, naar det tilstaaer at være Støbejern og kun bruges til Piller og Dragere.

Der er i Norden saa mange fine smaa Kunsthaandværkere, Professionelle og Amatører, som kunde føje Juveller ind i den Ærens Krone, som en Kirke skulde være for Kristus; de behersker den lille Form, saa lad dem dog prøve sig frem med vort typiske Tin, der ikke er mindre ædelt end Sølv, og som kan belægges med halvædle Stene og Rav; eller bed dem hamre en Tabernakeldør i Kobber, forgyld den og smykke den med Bjærgkrystal — som Fortidens «Gyldne Altre», faa vore Keramikere til at lave ganske smaa Korsvejs-Stationer at fælde ind i Væggen under et lille Trækors — og se, om ikke vore «kontemplative» Søstre kunde ledes fra det evindelige Broderi til at arbejde i Emalje, der er Kalke, Diske, Stager og Kors, der venter paa dem ...

Hvor har ikke Glas manifesteret Hellighed! — fra *Sainte Chapelle* i Paris over Underkirken i Assisi til *Chagalls* Universitets-Synagoge i Jerusalem — Materialet er billigt, Teknikken er ikke indviklet, og Formen maa gerne være abstrakt: hvem af os har prøvet at tyde Ruderne i Tournai eller Milano, mens Hellighed og Hellighed straaede ned over os? Er «Rosen» i Notre Dame for Resten ikke Glasstykker «uden Mening»? Broget (ikke malet!) Glas med Guds egen Belysning er jo rigt som Apokalypsens Ædelstene og festligt som Det ny Jerusalem. Hvorfor saa ikke ogsaa erstatte de Haandvaske og Rygeborde, der ofte skal gøre det ud for Døbefonter, med en grov Basse som vor Middelalders Daabsten, bare af søgrønt Raaglas og fyldt med Vand, saa Daaben ikke altid skal staa i Skygge af Eukaristien?

Kristus sagde (Joh. 17, 24 flg.): «Far, lad være, at Verden har miskendt Dig, jeg har erkendt Dig, og disse Mennesker har erkendt, at det er Dig, der har sendt mig — jeg har manifesteret dem Dit Væsen, og jeg vil vedblive at aabenbare det for dem».

Som Kristus «løste den Opgave», hans Far havde «betrot ham i Verden», har han paa samme Maade «sendt Apostlene ud i Verden med en Opgave» (Joh. 17, 18), og de har givet det Apostolat videre til os: at være

MANIFESTATORER DEI

Peter Schindler.

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.
Katolsk opplysnings- og lesesentrum.
Åpent hverdager kl. 10.30—14.30, 17—20.
Lørdag kl. 10—12.30.

<p>Gode Bergens-firmaer</p>	<p>1/5 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482 BERGEN</p>
<p>ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»</p>	
<p>Johan H. BENZON A/S En gros - Telefon 10 106</p>	<p>HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstyrforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN</p>
<p>K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pøsefabrikk Solheimgt. 25 Tlf. 99 016 Bergen</p>	 <p>Ech's Tøsehandel</p>
<p>A/S BJØRN Tøse MØLLE</p>	<p>NYGÅRDSGT. 19</p>

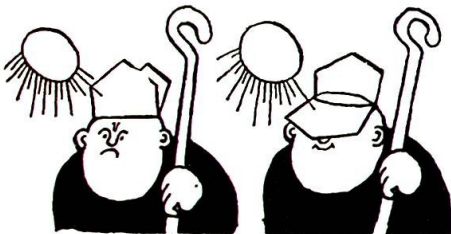
FORSIKRINGS- og PÆRESKAPET

VESTA
STIFTET 1880

SAMMENSLUTTET MED
ÆOLUS og *Bergens Brand*

lige kall å være Guds *vidner* gjennom vårt virke i verden. Det gir denne virksomhet en dimensjon som den ikke-troendes liv ikke rommer — iallfall ikke i bevisst forstand. Det stiller oss overfor krav som kan synes knusende store. De gjentas for oss ved avslutningen av hver eneste messe, i det ene ordet som rommer en så fortettet teologi: *Ite*, missa est; *gå ut*, og virk for Kristi sak, fredens og kjærlighetens sak! Dette «ite» er ingen avslutningsformel, men markerer en *begynnelse*: den begynnelse som alltid er Kirkens situasjon — og dermed også *vår* situasjon, vi som alle — hver etter vår plass og våre forutsetninger — er utsendt for å være vidner. Når vi tenker over hva dette egentlig innebærer, er det som vi knuses under en byrde vi ikke makter å bære. Men vi vet, med troens

visshet, at Gud virker nettopp gjennom vår svakhet, ja, endog gjennom våre feil og vår svikt. Vår svakhet blir Hans styrke.

I oss selv *har* vi intet som gir oss rett til å opptre belærende og triumferende overfor andre. Vår eneste mulighet for å utføre den oppgaven vi er pålagt, er at vi forsøker å *være* i ekthet — uten å anstille oss mer storartet enn vi er. Da vil kanskje Sannheten kunne tale også gjennom vår skrøpeligheit. Vi må lære å innse at sannheten er ikke noe vi kristne *har* og de andre *ikke har*; sannheten er overhodet ikke noe man kan *ha*, på samme måte som man erverver seg eiendom til ting; Sannheten er Han som sa: «Jeg er sannheten og livet», og som vi alle er henvist til å møte like fattige og tomhendte. Vi *har* ikke sannheten, men Sannheten *har* oss.

Å gå ut til verden og være Guds vidner, som messens *Ite!* pålegger oss, det makter vi ikke gjøre av egen kraft. Men Gud gir oss den kraft vi trenger. Før messens befaling om å gå ut, har de troende samlet seg om messeofferet. Før vi kan gå ut, må vi «gå inn i vårt lønnkammer» og samle oss om det Gud gir oss. Aldri har en slik indre samling vært så påkrevet som i dag, skriver *Romano*

Guardini et sted. Utviklingen har gitt menneskene så enorme muligheter for maktanvendelse til å omforme sin verden, at de mer enn noen gang trenger et standpunkt om de skal kunne holde stand mot maktens farer, og lære å bruke den rett. Vi må gjenvinne noe av den kontemplative holdning, evnen til å lytte til det Gud sier oss gjennom stillheten. I denne selv-fordypelse, hvor vi nettopp *ikke* møter oss selv, men en Annen, finner vi først den kraft vi trenger for å kunne være virksomme i verden på den rette måte. Bare den som først søker inn mot denne «samling», kan gå ut som Guds vidne i «adspretheten», i *diaspora*.

Hvem er den Annen vi møter der inne? Ikke «filosofenes Gud» — ikke den «ubevegede Beveger», «Livskraften», den «En-Ene». Svakere og mer vergeløst enn all vår svakhet er barnet i krybben; dypere fornødret enn all vår fornødrelse er tømmermanns-sønnen på korset. Men vi kjenner ham allikevel igjen, med en visshet som ikke er av oss selv; vi vet at det er ham som ber oss gå ut, og som gir oss kraft til det. Og vi kan bare svare ham med de ordene som vår slektning den vantro Thomas engang sa: Min Herre og min Gud!

Pastor d'Auchamps Romafærd.

1.—18. mai 18 dager d.kr. 1100.— K.hvn.—Roma—Assisi.
5.—26. juli 22 dager d.kr. 1350.— K.hvn.—Ravenna—Roma—Assisi.
15. sept.—2. okt. 18 dager d.kr. 1100.— K.hvn.—Roma—Assisi.
Prisen dekker alt unnt. utflukter. Program og tilmelding:
Schwartz, Ø. Farimagsgade 18, København Ø.

KJENTE
FREDRIKSTAD-
FIRMAER

Norske Fina ^{A/s}
Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer

FREDRIKSTAD TLF. 5 820
TØNSBERG > 12 371

C. HANSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

KÅRE KRISTIANSEN
Fiskeforretning

Telefon 13 190

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEGG

Agentgt. 2 - Tlf. 17 080

Andr. Panne

Kontormaskiner - Kontorutstyr

Storgt. 4 - Fredrikstad

Tlf. 12 945

EDVARDESEN & NORHEIM A/S

Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

ØSTFOLDMEIERIET

Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Røleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentraltbord 15 840

Mgr. Dr. A. O. Sund 40 år som prest

Førti er vel ikke ett av de store tall i et menneskeliv, men førti års virke som prest er dog av en slik karakter at en nødvendig lar en slik jubileumsdag gå ubemerket forbi.

Mgr. Sund er et av de mennesker som en vanskelig kan tenke seg annet enn som prest. Som ung mann tenkte han å bli prest i den norske statskirke og begynte sine studier med dette mål for øye ved Universitetet i Oslo. Så kom konversjonen og den førte ham til Rom. I Collegio Urbano fullførte han det teologiske studium og ble året før avslutningen vigslat til prest den 20. desember 1925.

Hvilket mål for livet han har satt seg dengangen kan vi selvfølgelig bare ane. Det er neppe gjetning å påstå at presten Sund har levet og virket etter det han dengangen ønsket å bli. En god prest er han blitt for de menigheter hvor han har virket. Først som Vikariatssekretær og senere som sogneprest i Molde, på Hamar, i Oslo, Tønsberg og nå i Hauge-sund. P. Sund er en av de prester som en biskop alltid kan regne med og aldri appellerer forgjeves til. Gjerningen kommer først, så han selv. Som en påskjønnelse for trofast arbeid i Herrens vingård ble P. Sund i 1964 utnevnt til cubicularius. Det var Mgr. Mangers siste embedshandling og et tydelig tegn på hvor høyt han verdsatte presten Sund.

Mgr. Sund er ikke mannen av de store ord eller en av dem som setter skjell etter seg. Han arbeider heller i det stille. Karakteristisk for ham er at han selve jubileumsdagen ikke er å treffe. Vi røper dog ingen hemmelighet når vi forteller at han da er i Rom, hans annet fedreland.

St. Olav og sikkert mange med oss ønsker hjertelig til lykke.

G. G.

En årgang av «St. Olav» går ut. Et nytt kirkens år, breiddfullt av arbeidsoppgaver og utfordringer, melder seg. Vi ønsker våre lesere, medarbeidere, abonnenter og annonsører en

VELSIGNET JUL

OG

ET GODT OG LYST NYTT ÅR!

STAVANGER		
<p>OLAF L. MÜLLER Sykeartikler Drogeri og Parfymeri Stavanger</p>	<p>MOES AKTIETRYKKERI Stavanger</p>	<p>OLA'S DAMPBAKERI</p>
<p>Sengeutstyr og Hvitevarer <i>Norem Baade's</i></p>	<p>TEKNISK BUREAU A/S Tlf. 27 000 - Stavanger</p>	<p>Stavanger Likkistefabrikk & Begravelsesbyrå Jacob O. Krefling, lff. 20 433 Magnus Madsen > 27 194</p>
<p>GULLKANT kaffe fra FRED. HANSEN</p>	<p>HELGE HELGESEN Slakterforretning Pedersgt. 7 Tlf. 22 919</p>	<p><i>True Meieri</i> STAVANGER</p>
<p>JOHAN FOSSE Musikkforretning STAVANGER</p>	<p>STAVANGER PLISSEFORRETNING Kjoler Bluser Undertøy</p>	<p>GUSTAV PAULSEN A/S Papirhandel - Bokbinderi Boktrykkeri</p>
<p>MØBELHUSET A/S Blindes utsalg</p>	<p>LARS FOSS Møbelforretning STAVANGER</p>	<p>ISACH ANDREASSEN JERNVARER - VERKTØY - KJØKKENUTSTYR Søregt. 7, Stavanger</p>

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

Joh. Weydahl & Co

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE
og
HERMETIKK
en gros

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 43 22 36

Privat 55 77 87 - 69 43 72

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

**THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI**

Bernh. Getzgate 3b, Oslo
Telefon 33 18 34 - 33 32 37

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlfgr.adr.: RUSTFRIKNUT

WISBECH
ARTIFISIELSKAP

MAJORSTUA - OSLO
MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

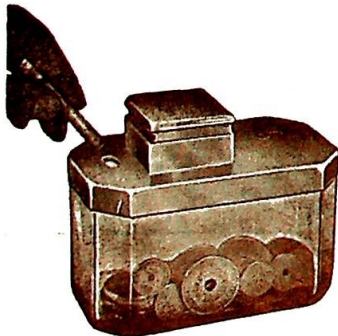
Over til Kombinert!
Forsikringen som gir den beste
beskyttelse når skader inntreffer.

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00
OSLO

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.
Tlf. 21 69 06

HØYESTERETTSADVOKAT

GEORG LOUS

DRAMMENSVN. 4 - OSLO

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvet 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

Melitta
KAFFEFILTER

KAFFETRakter

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE